

EUROBAROMETER 59

PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION

SPRING 2003

NATIONAL REPORT

THE NETHERLANDS

The survey was requested and coordinated by the Directorate General Press and Communication.

This report was produced for the European Commission's Representation in The Netherlands

This document does not represent the point of view of the European Commission.
The interpretations and opinions contained in it are solely those of the authors.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
-----------	---

Hoofdstuk 1 Europese Unie Algemeen

1.1	Algemeen beleid	4
1.2	Kennis over de EU	5
1.3	Bekendheid en belang van EU instellingen	6
1.4	Vertrouwen in EU instellingen	8
1.5	Prioriteit van EU maatregelen	8
1.6	Krachten binnen de EU	9
1.7	Subsidiariteit	13
1.8	Nationaal belang en lidmaatschap van de EU	16

Hoofdstuk 2 Een socio-politiek perspectief

2.1	Vertrouwen in allerlei instellingen	17
2.2	Belangrijke nationale onderwerpen	19
2.3	Angst	20
2.4	Functioneren van de democratie	20
2.5	Imago van de EU	22
2.6	Persoonlijk identificatie met EU	22
2.7	Invloed EU op persoonlijk leven	24

Hoofdstuk 3 Internationale betrekkingen

3.1	Europees veiligheids en defensie beleid	25
3.2	Bronnen over internationale situatie	27
3.3	Rol van de Verenigde Staten	28

Hoofdstuk 4 Toekomst van de EU

4.1	De Conventie	29
4.2	De Commissie	30
4.3	De Raad	31
4.4	Belastingen	32
4.5	Het Europees Parlement / Verkiezingen	33

Hoofdstuk 5 Uitbreiding van de EU

5.1	Kennis van uitbreiding	38
5.2	Geprefereerde optie van uitbreiding	38
5.3	Impact van de uitbreiding	40
5.4	Ervaring met kandidaat landen	41

Conclusie	43
------------------	----

Bijlage I	Vragenlijst
------------------	-------------

Bijlage II	Technische Specificatie
-------------------	-------------------------

INLEIDING

De Eurobarometer 59.0, een onderzoek naar de publieke opinie, is uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie. De interviews zijn op 18 maart 2003 gehouden. In Nederland is dit gedaan door Intomart. Dit verslag beschrijft de resultaten voor Nederland.

Het verslag is ingedeeld in vijf hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk beschrijft de manier waarop de Nederlandse respondenten over het algemeen tegen de EU aankijken. Algemene kennis over de EU, het belang van EU instellingen en de prioriteiten die de EU zou moeten stellen worden in dit hoofdstuk behandeld. Ook wordt de wenselijkheid van competentie van de EU ten aanzien van bepaalde beleidsterreinen onderzocht. Het tweede hoofdstuk beschrijft de Europese Unie vanuit een socio-politiek perspectief. Het geeft aan hoeveel vertrouwen de Nederlandse respondenten hebben in EU instellingen, wat het imago van de EU is in de ogen van de respondenten en in hoeverre respondenten menen dat de EU ingrijpt in hun persoonlijke leven.

Hoofdstuk drie gaat over internationale betrekkingen. Het behandelt het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de EU en de rol van de Verenigde Staten in de wereld. Het vierde hoofdstuk beschrijft hoe de Nederlandse respondenten de toekomst van bepaalde EU instellingen zien en wordt er gekeken naar prioriteiten voor de komende Europese verkiezingen. In het laatste hoofdstuk wordt er gekeken naar de kennis van en gevoelens van de respondenten over de uitbreiding van de Europese Unie.

De antwoorden van de Nederlandse respondenten zijn vergeleken met het gemiddelde van de 15 Europese lidstaten, wanneer er belangrijke verschillen zijn, wordt dit in het verslag genoemd. Tevens worden opvallende ontwikkelingen in vergelijking met eerdere Eurobarometer onderzoeken gesignaleerd. Voorts wordt er in het onderzoek gekeken naar politieke voorkeur, leeftijd, beroepsgroep en de geografische locatie van de respondenten. Wanneer hier opvallende verschillen in antwoorden optreden is ook dit in het verslag vermeld.

In totaal zijn er 1000 mensen uit Nederland geïnterviewd, de mensen komen uit diverse bevolkings- en leeftijdsgroepen, hebben verschillende politieke voorkeuren en wonen in verschillende delen van Nederland. Aangezien er op de gestelde vragen vaak meerdere antwoorden mogelijk waren, tellen de percentages vaak op tot meer dan 100%. Soms tellen de percentages juist niet op tot 100%. De reden hiervoor is dat een aantal mensen niet wisten wat ze moesten antwoorden. Overal waar hij of zijn staat kan ook zij of haar worden gelezen.

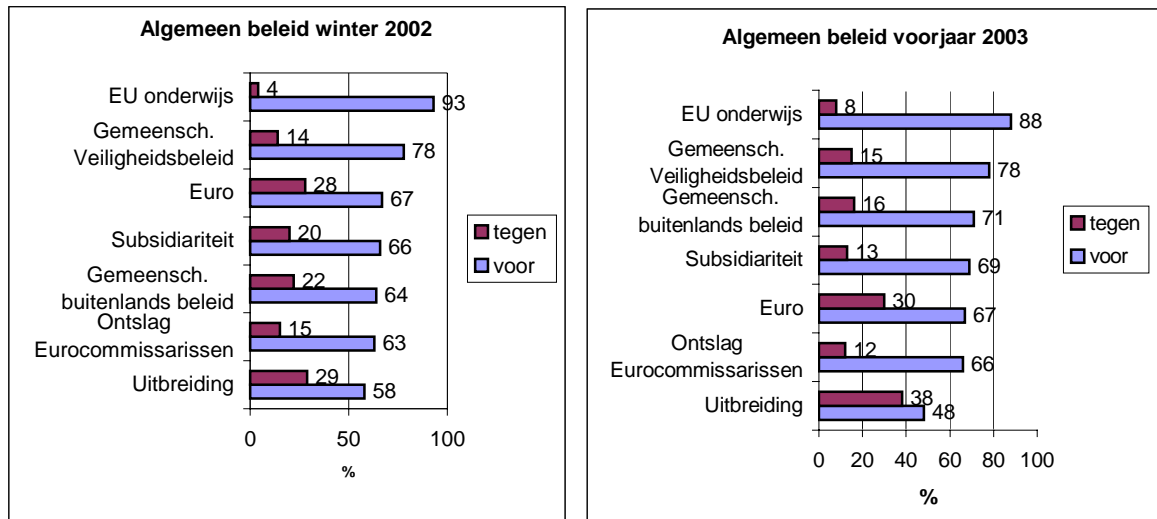
Brussel, 11 juli 2003

Anna Marij van der Meulen

HOOFDSTUK 1

EUROPESE UNIE ALGEMEEN

1.1 Algemeen beleid

Bovenstaande figuren geven de mening weer van de Nederlandse respondenten in het vorige (november 2002) en het huidige Eurobarometer onderzoek. De resultaten met elkaar vergelijkend kan men concluderen dat er geen substantiële veranderingen zijn opgetreden in de opinie van Nederlandse respondenten. Onderwijs over de EU wordt nog steeds door een groot aantal respondenten (88%) belangrijk geacht. Het percentage ligt iets lager dan tijdens het vorige onderzoek, waar het percentage respondenten dat EU onderwijs nodig achtte 93 % bedroeg.

Het aantal respondenten dat voor een gemeenschappelijk veiligheidsbeleid van de EU is, is hetzelfde gebleven, namelijk 78%.

Ten aanzien van de mening van respondenten over de uitbreiding van de EU kan uit bovenstaande figuren geconcludeerd worden dat er tijdens het huidige onderzoek 10% minder respondenten voor de uitbreiding zijn. Het aantal respondenten dat aangeeft tegen de uitbreiding te zijn is ook gestegen, van 29% naar 38%.

1.2 Kennis over de EU

Gesteld voor de keuze tussen 1-10 punten, geeft 19% van de respondenten zichzelf het cijfer 6 voor zijn kennis over de Europese Unie. Ongeveer 64% van de respondenten geeft zichzelf een lager cijfer en geeft daarmee te kennen onvoldoende kennis over de EU te hebben.

Van de respondenten die menen helemaal niets over de EU te weten is 13% is tegen de uitbreiding van de EU, terwijl 6% te kennen geeft voor de uitbreiding van de EU te zijn. 12% van deze respondenten meent dat Nederland niet geprofiteerd heeft van het lidmaatschap van de EU, terwijl 5% van hen dat wel meent. 14% van de respondenten die menen helemaal niets over de uitbreiding van de EU te weten zien het Nederlandse lidmaatschap van de EU bovendien als iets negatiefs, terwijl slechts 5% van hen het lidmaatschap van de EU als iets positiefs ziet.

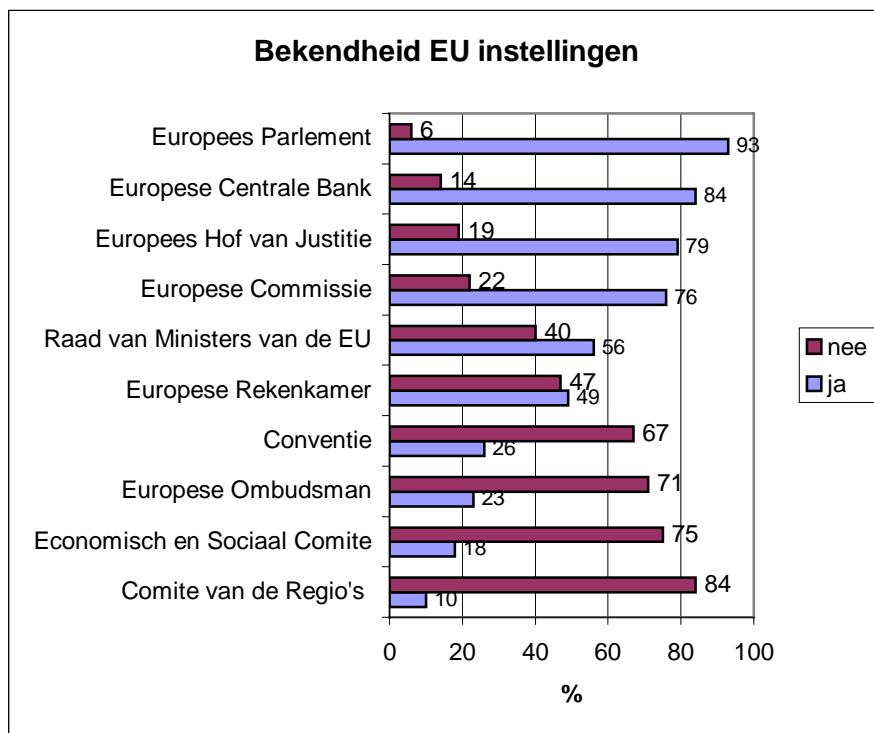
Van de respondenten die juist zeer veel over de EU zeggen te weten is 71% voor en 28% tegen de uitbreiding van de EU. 72% van hen meent dat Nederland van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd, terwijl 40% van hen dat niet meent.

Er kan in vergelijking met voorgaande Eurobarometer onderzoeken geen verbetering gezien worden ten aanzien van de kennis die respondenten over de EU menen te hebben.

Informatie over de EU ontvangen Nederlanders het liefst via de reguliere media. Bovenaan staat de televisie (61%), gevolgd door kranten (39%) en radio (23%). Ook wordt het internet door 27% van de respondenten graag geraadpleegd om informatie over de EU te verkrijgen. Met name studenten ontvangen informatie over de EU het liefst via internet. Het EU gemiddelde van respondenten die het liefst informatie over de EU via internet ontvangen ligt lager dan het percentage van de Nederlandse respondenten, namelijk op 15%.

Folders die een kort overzicht geven (24%) en meer gedetailleerde brochures (21%) zouden ook graag gebruikt worden om informatie over de EU te verkrijgen.

1.3 Bekendheid en belang van EU instellingen

Uit de bovenstaande figuur wordt duidelijk dat het Europees Parlement (93%) de EU instelling is die ten tijde van het onderzoek het beste bekend is bij de respondenten. Dit wordt gevolgd door de Europese Centrale Bank (84%) en het Europees Hof van Justitie (79%). Het minst bekend bij de respondenten zijn het Comité van de Regio's (10%) en het Economisch en Sociaal Comité (18%).

Diegenen die de Raad van Ministers kennen zijn hebben vaak een arbeidsverleden van meer dan 20 jaar (75% van deze personen is met deze EU instelling bekend). Veel managers zijn bekend met het Europees Hof van Justitie. Ook blijkt dat mensen met een hoger inkomen meer bekend zijn met deze EU instelling dan mensen uit andere inkomensklassen. Managers en mensen met een hoger inkomen hebben vaker gehoord van de ECB en de Europese Rekenkamer dan mensen met een lager inkomen (66%-82%).

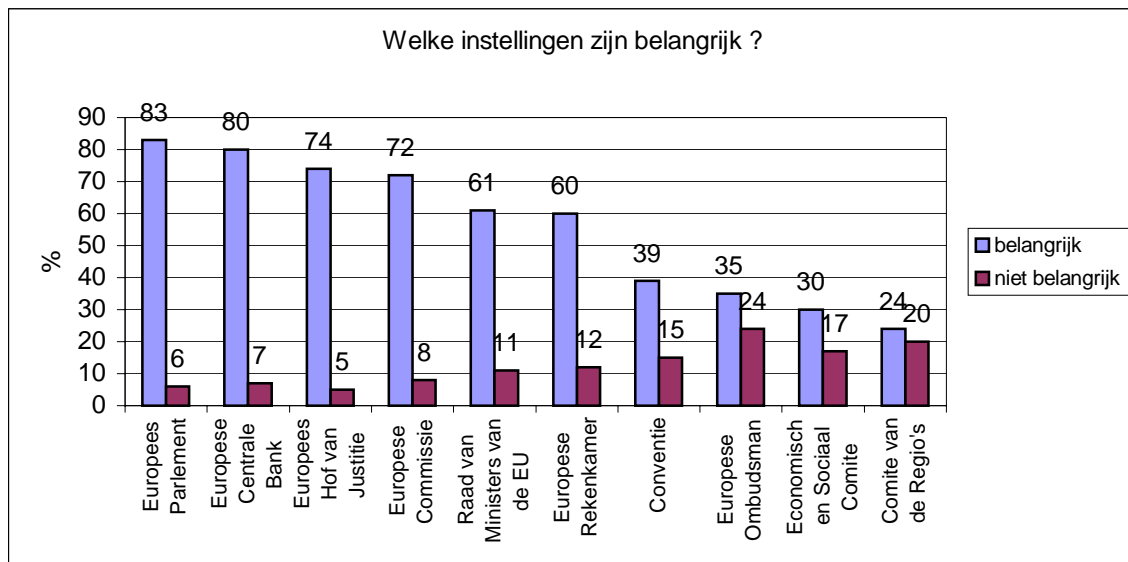
Er bestaat geen groot verschil tussen mensen van het platteland en mensen uit grote steden met de bekendheid van het Comité van de Regio's of het Economisch en Sociaal Comité.

Managers en mensen met een hoger inkomen hebben zijn degenen die ten tijde het onderzoek het best bekend zijn met de Europese Conventie.

Vergeleken met het EU gemiddelde kan geconstateerd worden dat het EU gemiddelde ten aanzien van de Europese Commissie, de Raad van Ministers, de Europese Ombudsman, het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité en de Conventie iets hoger ligt, dat wil zeggen dat de genoemde

EU instellingen over het algemeen bij de gemiddelde Europeaan iets beter bekend zijn dan bij de Nederlandse respondenten. Het Europees Parlement, het Hof van Justitie en de Europese Centrale Bank zijn daarentegen bij de Nederlandse respondenten relatief beter bekend.

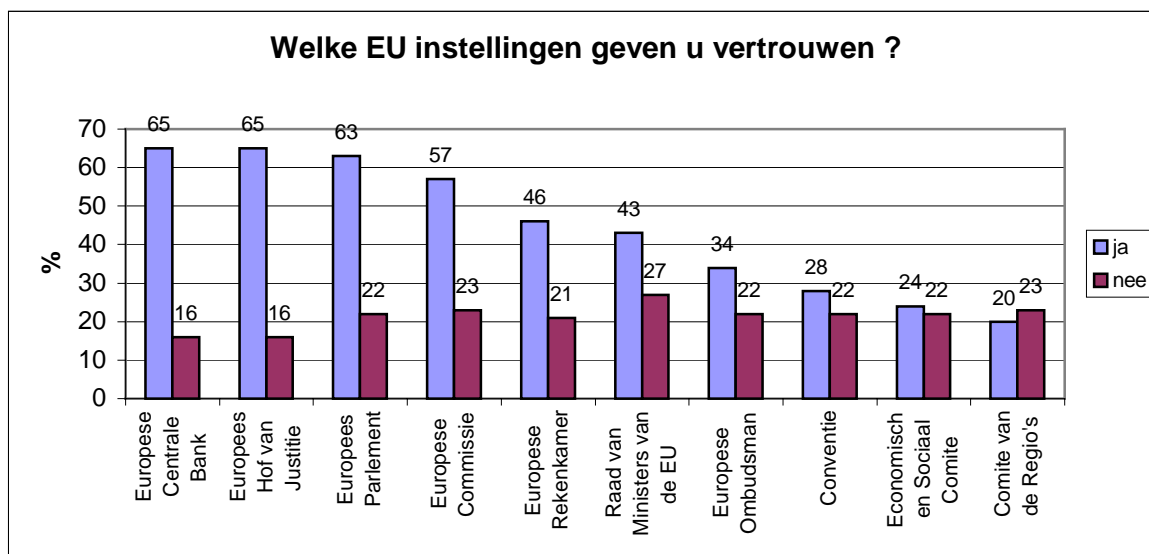
Voorts kan opgemerkt worden dat de respondenten tijdens het huidige onderzoek niet beter bekend zijn met de Europese Conventie dan tijdens het Eurobarometer onderzoek van november 2002.

In de bovenstaande figuur wordt aangegeven in welke mate bepaalde EU instellingen als belangrijk worden gezien. Zeer veel respondenten menen dat het Europees Parlement, de Europese Centrale Bank, het Europees Hof van Justitie en de Europese Commissie belangrijke EU instellingen zijn. Opvallend is dat deze instellingen ook de instellingen zijn die überhaupt het meest bekend zijn bij de respondenten.

1.4 Vertrouwen in EU instellingen

In bovenstaande figuur wordt aangegeven in welke mate de respondenten vertrouwen hebben in de EU instellingen. De Europese Centrale Bank en het Europees Hof van Justitie evenals het Europees Parlement en de Europese Commissie genieten het vertrouwen van de meerderheid van de respondenten. De overige EU instellingen genieten vertrouwen van minder dan de helft van de respondenten. Vergelijkend met de vorige figuren kan geconcludeerd worden dat de instellingen waarmee de meeste respondenten eerder aangegeven hebben bekend te zijn, ook meer vertrouwen wekken dan EU instellingen die minder bekend zijn bij de respondenten.

1.5 Prioriteit van EU maatregelen

Een grote meerderheid van de Nederlanders (gemiddeld zo'n 80%) meent dat de EU prioriteit moet verlenen aan: armoedebestrijding, milieubescherming, controle van de kwaliteit van voedsel, consumentenbescherming, werkloosheidsbestrijding, strijd tegen de georganiseerde misdaad en de handel in drugs, de vrede en veiligheid in Europa bewaren, het recht van het individu garanderen en de beginselen van democratie respecteren, terrorisme bestrijden, illegale immigratie bestrijden.

Opgemerkt kan worden dat met name 55+'ers en gepensioneerden de strijd tegen de georganiseerde misdaad en de handel in drugs een prioriteit vinden (90-91% van de ouderen en gepensioneerden vindt dit een prioriteit). Burgerlijke vrijheden (het recht van het individu bewaren en de beginselen van de democratie respecteren) vinden managers (86%) en mensen van het platteland (84%) eerder belangrijk dan huisvrouwen (77%), werkelozen (78%) en mensen uit grote steden (79%). Illegale immigratie bestrijden vinden vooral 55+'ers (84%), gepensioneerden (84%) en huisvrouwen (83%) belangrijk. Mensen die op rechtse partijen stemmen (86%) vinden dit ook eerder een prioriteit dan mensen die op linkse partijen stemmen (74%).

Opvallend is dat 83% van de respondenten die de bestrijding van illegale immigratie een prioriteit vindt eerder voor een gezamenlijk buitenlands beleid (83% voor tegenover 78% tegen) en eerder tegen uitbreiding van de EU (85% tegen, 80% voor) is.

De prioriteit van andere beleidsterreinen ligt bij de respondenten beduidend lager: uitbreiding (38%), invoering van de euro (59%) hervorming van de EU instellingen (51%), het belang van de EU politiek en diplomatiek vergroten (62%).

84% van de respondenten die meent dat de uitbreiding van de EU geen prioriteit verdient geeft overigens ook te kennen überhaupt tegen de uitbreiding te zijn. Van diegenen die aangeven dat zij de invoering van de euro niet als prioriteit zien vindt 64% tevens dat het Nederlandse lidmaatschap van de EU over het algemeen iets negatiefs is en is 67% sowieso tegen de euro als munteenheid.

1.6 Krachten binnen de EU

Wie heeft volgens u de meeste invloed op de besluitvorming binnen de EU en wie zou de meeste invloed moeten hebben ?

34% van de respondenten denkt dat het Europees Parlement op de besluitvorming binnen de EU de meeste invloed heeft, terwijl 26% van de respondenten denkt dat nationale regeringen de meeste invloed hebben.

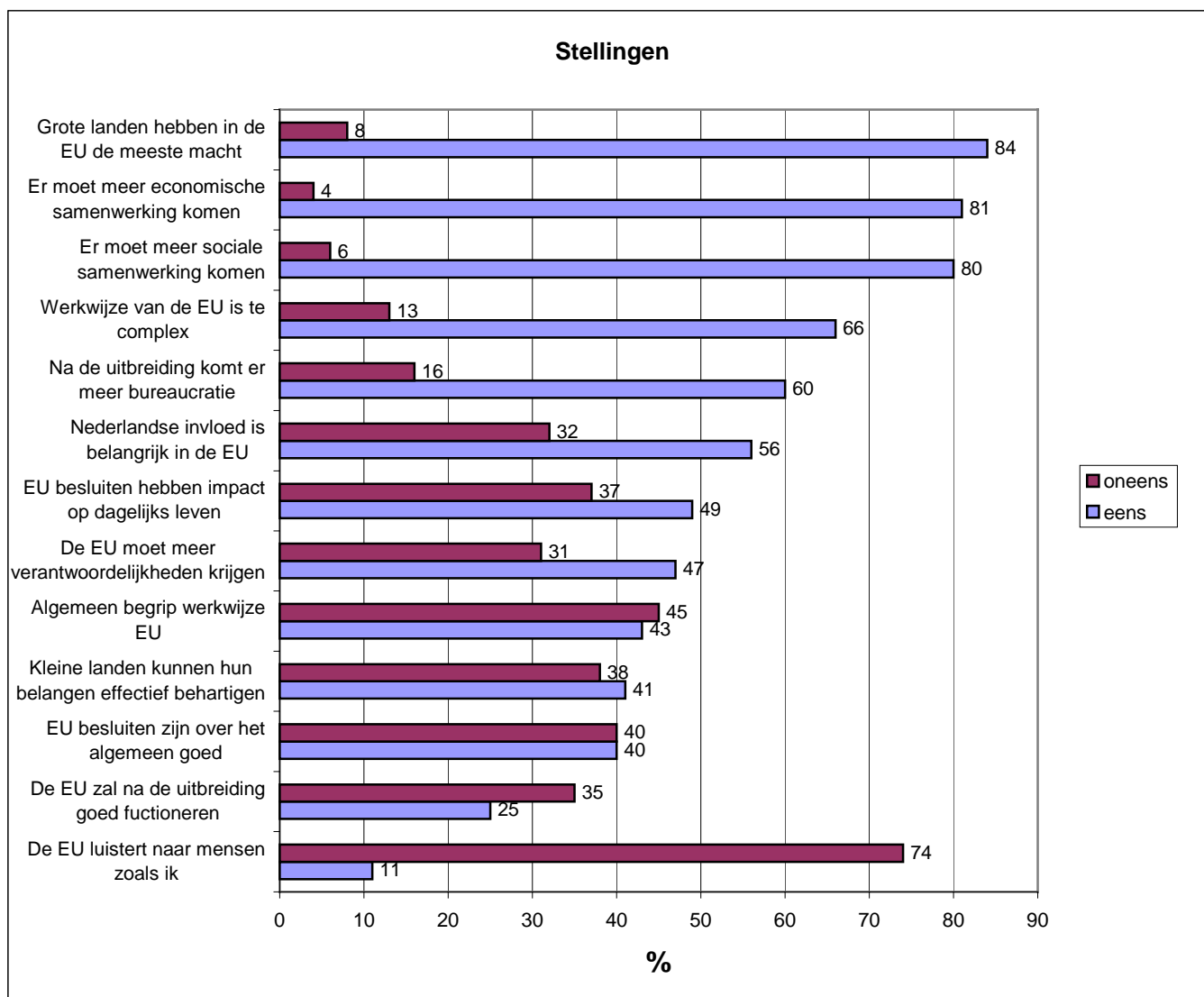
36% van de respondenten meent dat burgers de meeste invloed zouden moeten hebben. Het EU gemiddelde dat meent dat burgers de meeste invloed zouden moeten hebben ligt iets hoger, namelijk op 40%. Met name jongeren tussen 15-24 jaar (47%), werkelozen (48%) en studenten (46%) en mensen die eerder op linkse partijen stemmen (42%) vinden dat burgers in de EU de meeste invloed zouden moeten hebben.

16% van de respondenten meent dat juist de nationale regeringen de meeste invloed zouden moeten hebben. Dit geldt eerder voor mensen die op midden- (17%) en rechtse (17%) partijen stemmen dan voor mensen die op linkse partijen (13%) stemmen en geldt ook eerder voor mensen uit grote steden (17%) dan voor mensen van het platteland (14%) en meer voor mensen die het Nederlandse lidmaatschap van de EU als iets negatiefs zien (19%) dan voor mensen die het lidmaatschap van de EU als iets positiefs zien (14%). Deze mensen zijn ook eerder tegen een gezamenlijk buitenlands beleid (21%) en tegen de uitbreiding (18%) dan voor een gezamenlijk buitenlands beleid (15%) en voor de uitbreiding (14%).

16% van de respondenten meent dat het Europees Parlement de meeste invloed zou moeten hebben. Het gemiddelde in de EU ligt iets hoger, namelijk 18% . Hoe hoger het inkomen hoe meer mensen

denken dat het Europees Parlement de meeste invloed zou moeten hebben. Dit zijn mensen die eerder wel vertrouwen hebben in de EU (23%) dan niet (15%), mensen die het lidmaatschap van de EU eerder als iets positiefs zien (23%) dan als iets negatiefs (10%) en mensen die menen dat Nederland van het lidmaatschap van de EU eerder wel (24%) dan niet (13%) geprofiteerd heeft.

Uit de onderstaande figuur kan men afleiden dat zeer veel respondenten (84%) denken dat de grote

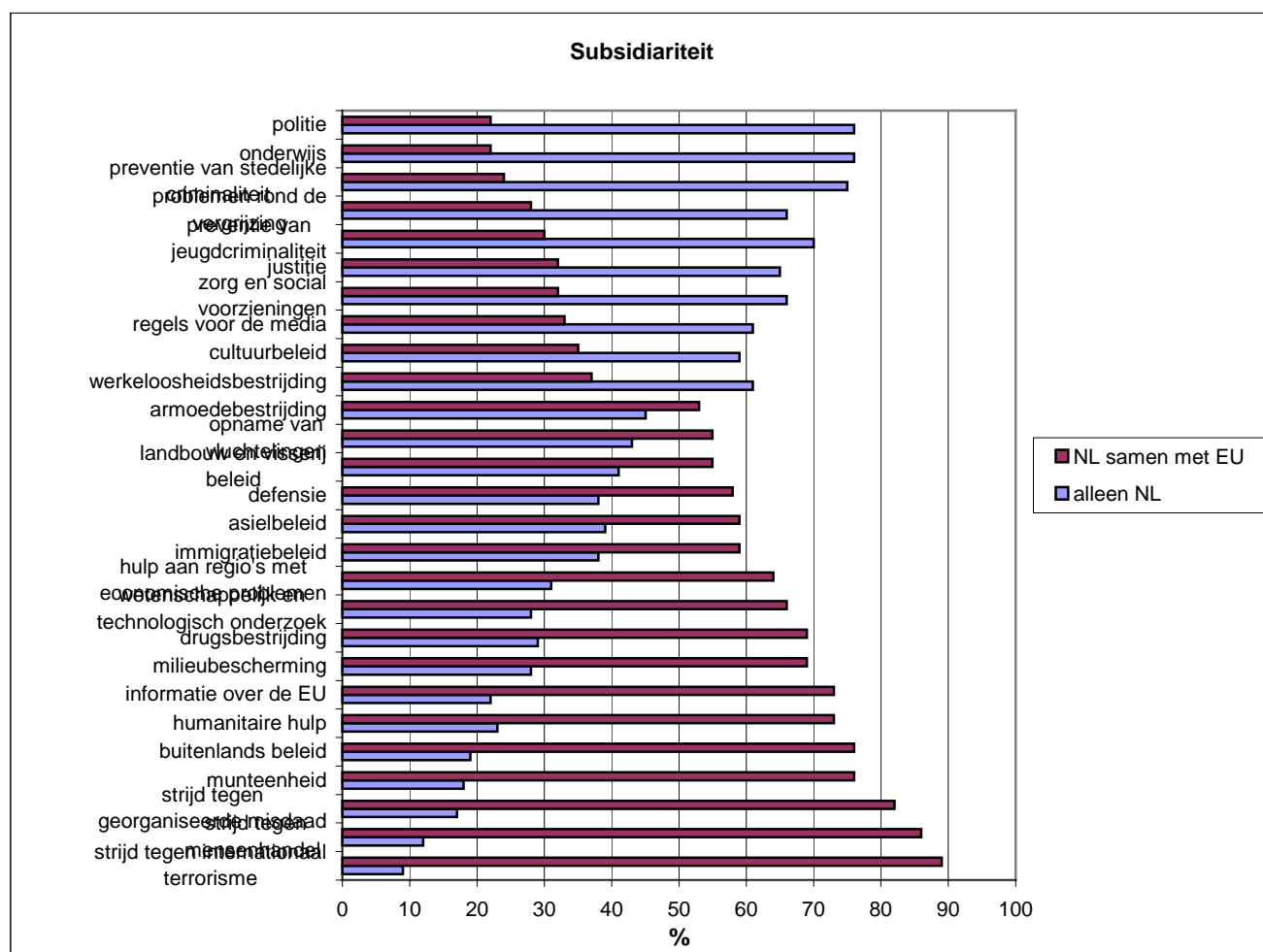

landen in de EU de meeste macht hebben. Veel respondenten zijn bovendien van mening dat er meer sociale (80%) en meer economische (81%) samenwerking moet komen tussen de lidstaten. 66% van de respondenten vindt de werkwijze van de EU te complex en 60% meent dat er na de uitbreiding van de EU meer bureaucratie in de EU zal zijn. Het gemiddelde EU percentage van mensen die de werkwijze van de EU te complex vinden wijkt overigens nauwelijks af van het percentage Nederlandse respondenten (65%).

47% van de respondenten meent dat de besluiten die de EU neemt impact hebben op hun dagelijks leven, terwijl 31% van de respondenten dit niet meent. 47% van de Nederlandse respondenten meent dat de EU meer bevoegdheden zou moeten krijgen, terwijl 31 % het hier niet mee eens is. Het EU gemiddelde wijkt hier niet veel van af, namelijk 43% voor meer bevoegdheden en 27% tegen meer bevoegdheden voor de EU.

Een groot aantal respondenten (74%) vindt dat er naar mensen zoals zij niet door de EU wordt geluisterd. Hier ligt het EU gemiddelde iets lager, maar evengoed hoog, namelijk 70%.

1.7 Subsidiariteit

Een meerderheid (meer dan 50%) van de respondenten meent dat alleen de Nederlandse regering zorgt dient te dragen voor: defensie, zorg en sociale zekerheid, regels voor media, werkeloosheidsbestrijding, onderwijs, cultuurbeleid, politie, justitie, preventie van jeugdcriminaliteit, stedelijke criminaliteit en de vergrijzing.

Ten aanzien van defensie geldt dit meer voor mensen die op rechtse partijen stemmen (50%) dan voor mensen die op linkse partijen stemmen (42%), meer voor mensen uit grote steden (49%) dan voor mensen van het platteland (43%), meer voor mensen die menen dat het lidmaatschap van de EU iets negatiefs is (72%) dan voor mensen die menen dat het lidmaatschap van de EU iets positiefs is (36%) en meer voor mensen die tegen een gezamenlijk buitenlands beleid zijn (81% tegenover 37% voor gezamenlijk buitenlands beleid). Mensen uit het noorden en westen van Nederland (40% resp. 42%) vinden eerder dan mensen uit het zuiden en oosten van Nederland (32% resp. 36%) dat defensie een taak is voor de Nederlandse regering alleen.

Diegenen die menen dat werkeloosheid het beste alleen door de Nederlandse regering kan worden aangepakt zijn eerder mensen die op rechtse (51%) dan op linkse (47%) partijen stemmen, eerder mensen die de EU als iets negatiefs (70%) dan iets positiefs (43%) zien en eerder mensen die menen dat Nederland niet van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd (59%) dan juist wel heeft geprofiteerd (43%). Bovendien vinden mensen uit het noorden van Nederland (71%) eerder dat werkeloosheid alleen door de Nederlandse regering moet worden aangepakt dan mensen uit het westen (62%), oosten (58%) en zuiden van Nederland (58%).

Onderwijs wordt eerder door respondenten die op rechtse partijen stemmen (70%) gezien als iets dat door Nederland zelf moet worden geregeld dan door respondenten die op middenpartijen (66%) of linkse partijen (62%) stemmen.

Een meerderheid van de Nederlanders (meer dan 50%) meent dat de Nederlandse regering met de EU zou moeten samenwerken om voor milieubescherming, de munteenheid, humanitaire hulp, armoedebestrijding, landbouw en visserij, ondersteuning van regio's met economische moeilijkheden, wetenschappelijk onderzoek, informatie over de Europese Unie, buitenlands beleid, immigratiebeleid, asielbeleid, strijd tegen de georganiseerde misdaad, opname van vluchtelingen en de strijd tegen drugs, mensenhandel en internationaal terrorisme te zorgen.

Met name managers (79%), mensen die menen dat Nederland van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd (81%) en respondenten die voor de euro zijn (84%) vinden dat de munteenheid een taak is voor Nederland samen met de EU.

Respondenten die op linkse partijen stemmen (65%) vinden eerder dat armoedebestrijding in samenwerking met de EU moet worden geregeld dan mensen die op rechtse partijen stemmen (59%). Ook blijkt dat hoe hoger het inkomen, hoe eerder men denkt dat armoede samen met de EU moet worden aangepakt. Over het algemeen vinden de respondenten die armoedebestrijding als een gezamenlijke taak voor Nederland en de EU zien, het lidmaatschap van Nederland van de EU iets positiefs en menen ze bovendien dat Nederland geprofiteerd heeft van het lidmaatschap van de EU.

Opvallend is dat er weinig tot geen verschil bestaat tussen mensen van het platteland, uit kleine of middel-grote steden en grote steden die menen dat Nederland gezamenlijk met de EU moet zorgen voor het landbouwbeleid en het visserijbeleid. Ten aanzien van de ondersteuning van regio's met economische moeilijkheden vinden mensen van het platteland (63%) iets vaker dat dit op een Europees niveau moet worden geregeld dan mensen uit grote steden (57%). Bovendien menen met name respondenten uit Oost Nederland (70%) dat die ondersteuning op Europees niveau moet worden geregeld.

Immigratiebeleid dient volgens een meerderheid van de respondenten samen met de EU te worden geregeld. Met name zelfstandigen (59%), mensen met een hoger inkomen en eerder mensen die op linke partijen stemmen (57%) dan mensen die op midden- (51%) of rechtse partijen stemmen (50%) zijn deze mening toebedeeld.

Asielbeleid dient tevens, volgens een meerderheid van de respondenten, samen met de EU te worden geregeld. Dit geldt iets meer voor meer mensen die op links partijen stemmen (59%), dan mensen die op midden- (53%) of rechtse partijen (52%) stemmen.

Opvallend is dat een meerderheid van de respondenten meent dat het buitenlands beleid en het immigratiebeleid wèl, maar het defensiebeleid niet met de EU gezamenlijk dient te worden geregeld. Opvallend is ook dat een meerderheid van de respondenten meent dat politie en justitietaken door Nederland zelfstandig moeten worden geregeld, terwijl een meerderheid van de respondenten tevens van mening is dat de strijd tegen de georganiseerde misdaad, het immigratie en asielbeleid, de strijd tegen drugshandel, mensenhandel en het internationale terrorisme een taak is voor Nederland in samenwerking met de EU.

1.8 Nationaal belang en lidmaatschap van de EU

Maar liefst 73% van de respondenten ervaart het Nederlandse lidmaatschap van de EU als iets positiefs. Daarbij kan opgemerkt worden dat dit met name managers, studenten en mensen met een arbeidsverleden van meer dan 20 jaar zijn. 83% van de respondenten van deze groep meent dat Nederland van het lidmaatschap geprofiteerd heeft en 73% van deze groep geeft bovendien te kennen voor de uitbreiding van de EU te zijn.

Van de respondenten die het lidmaatschap juist als iets negatiefs ervaren, meent 33% dat Nederland niet van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd en geeft 31% te kennen tegen de uitbreiding van de EU te zijn.

Vergeleken met het Eurobarometer onderzoek van november 2002 kan een lichte stijging van 4% worden geconstateerd. Tijdens het Eurobarometer onderzoek in november 2002 ervoer 69% van de respondenten het lidmaatschap van de EU als positief.

65% van de respondenten meent dat Nederland geprofiteerd heeft van het lidmaatschap van de EU. Van deze groep ziet 76% dan ook het Nederlandse lidmaatschap van de EU als iets positiefs. Van degenen die menen dat het lidmaatschap van Nederland iets negatiefs is, meent 86% dat Nederland niet geprofiteerd heeft van het lidmaatschap van de EU.

HOOFDSTUK 2

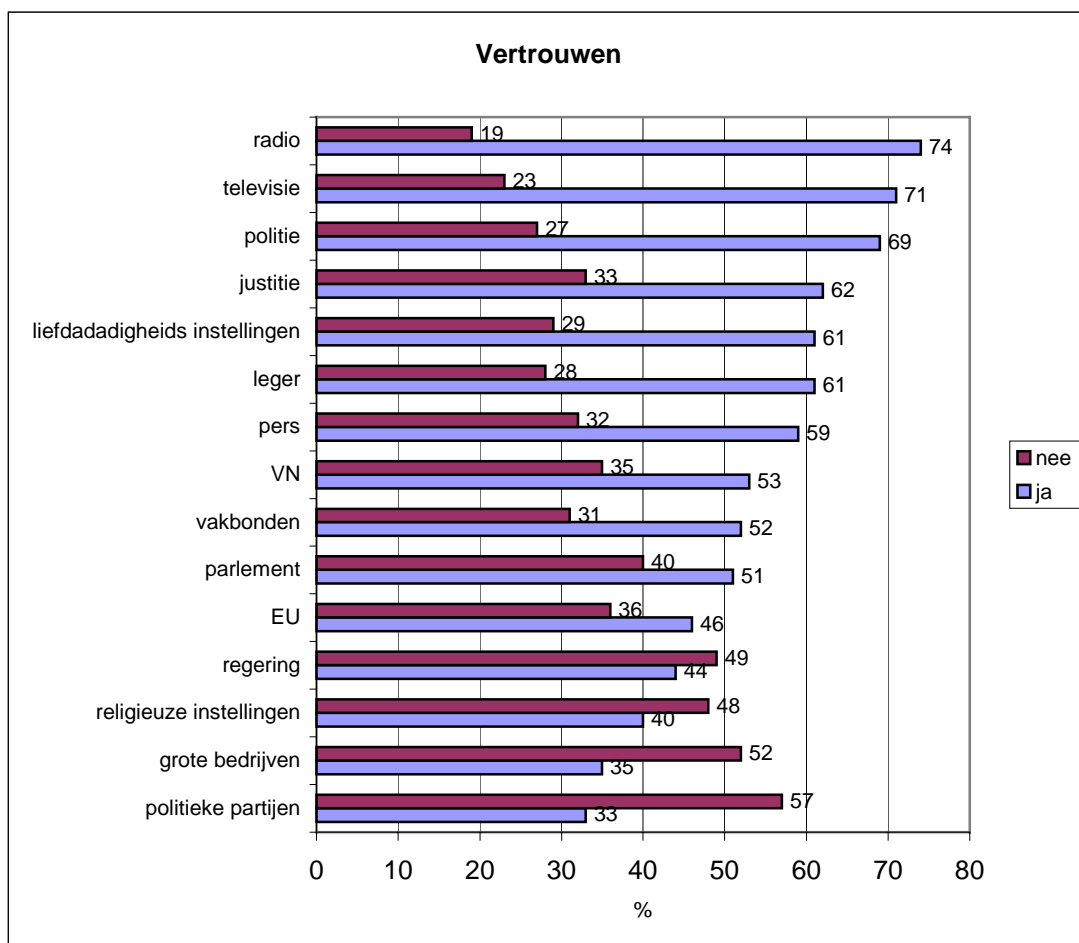
EEN SOCIO-POLITIEK PERSPECTIEF

65% van de respondenten bespreekt af en toe de politiek onder vrienden, 17% van de respondenten vaak, terwijl 18% van de respondenten te kennen geeft nooit met vrienden de politiek te bespreken.

Interessant is dat het gemiddelde EU percentage respondenten dat meent nooit de politiek te bespreken een stuk hoger is, namelijk 26%. Men zou daaruit kunnen concluderen dat men in Nederland over het algemeen vaker dan in de EU gemiddeld met vrienden, familie of collega's de politiek bespreekt.

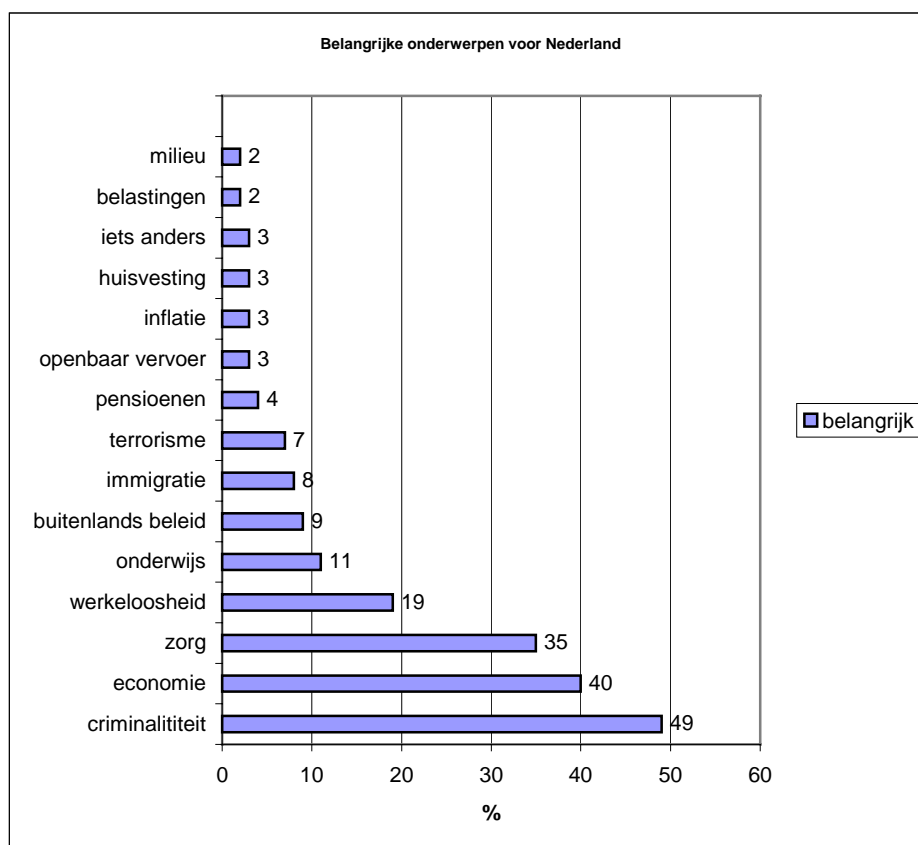
Op de vraag of de respondenten er ooit in slagen vrienden, familie of collega's te overtuigen van iets waaraan zij veel waarden hechten antwoordden 57% af en toe. 9% meent nooit iemand te overtuigen, terwijl 15 % van de respondenten menen meestal iemand te overtuigen.

2.1 Vertrouwen in allerlei instellingen

Wat uit bovenstaande figuur opvalt is dat men in Nederland weinig vertrouwen heeft in politieke partijen (57%). De Nederlandse respondenten hebben over het algemeen redelijk veel vertrouwen in de media; de radio en televisie staan aan kop. De geschreven pers geniet wat minder vertrouwen van de respondenten. Ook politie en justitie genieten in Nederland over het algemeen redelijk veel vertrouwen. Opvallend kan het feit genoemd worden dat ten tijde van het onderzoek de EU in zijn algemeenheid meer vertrouwen geniet dan de Nederlandse regering. Opgemerkt dient te worden dat ten tijde van het onderzoek de Nederlandse regering demissionair was.

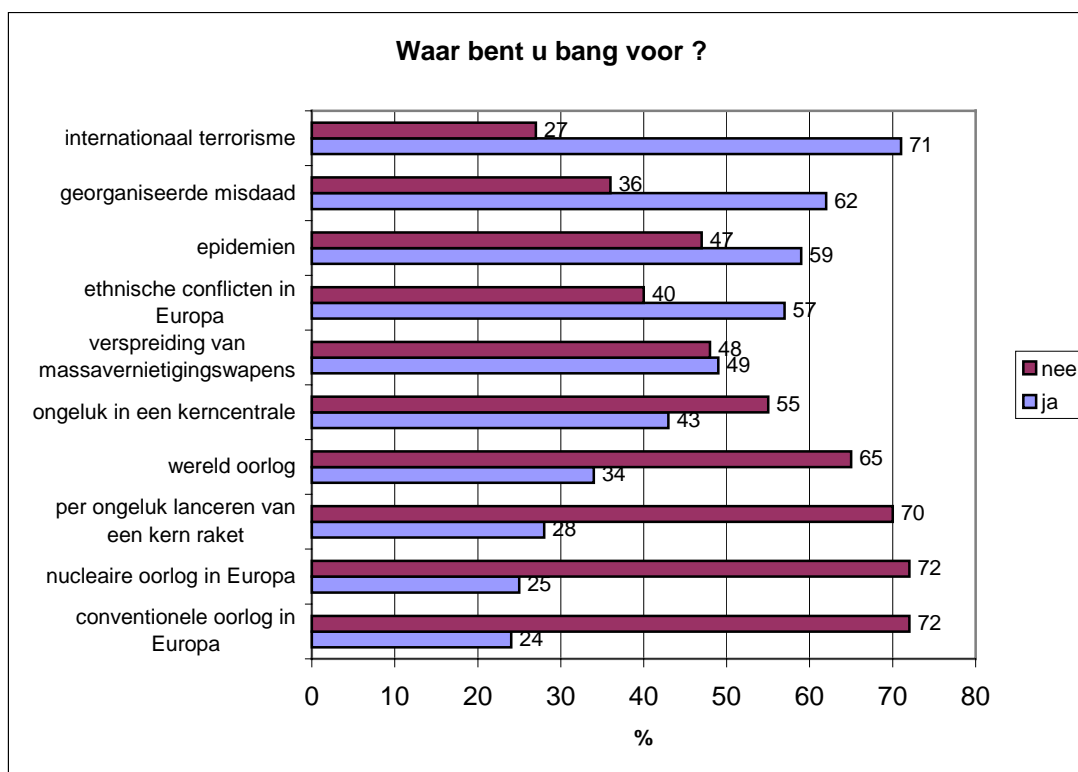
2.2 Belangrijke nationale onderwerpen

Uit bovenstaande figuur kan geconcludeerd worden dat criminaliteit (49%), de economie (40%) en zorg (35%) op het moment van het onderzoek als meest belangrijke onderwerpen voor Nederland gezien worden.

Opvallend is dat er ten aanzien van de mate waarin criminaliteit een belangrijke zaak wordt geacht er nauwelijks verschil bestaat tussen respondenten uit grote of kleinere steden of het platteland. Wel baart criminaliteit mensen uit het zuiden (53%) en westen (54%) van Nederland meer zorgen dan in het noorden (36%) en oosten (39%) van Nederland. De mate waarop de andere onderwerpen belangrijk worden geacht verschilt niet wezenlijk tussen aanhangers van verschillende politieke partijen, tussen mannen en vrouwen, noch tussen verschillende leeftijdsgroepen. Opvallende regionale verschillen zijn er ten aanzien van de economische situatie en de inflatie. Deze onderwerpen worden met name in het oosten van Nederland (47% resp. 5%) belangrijk geacht, werkloosheid en terrorisme worden met name in het noorden van Nederland (28% resp. 13%) als belangrijke onderwerpen voor Nederland gezien. In het westen van Nederland wordt huisvesting eerder een belangrijk onderwerp geacht dan in de andere Nederlandse regio's. In vergelijking met andere delen van Nederland, wordt het milieu in het noorden het meest als belangrijk gezien.

2.3 Angst

Uit bovenstaande figuur blijkt dat de Nederlandse respondenten het meest bang zijn voor internationaal terrorisme (71%), georganiseerde misdaad (62%) en epidemieën (59%). Ook zijn de respondenten vrij bang voor etnische conflicten in Europa (57%). De angst voor de verspreiding van massavernietigingswapens is verdeeld. Niet erg bang zijn de respondenten voor een wereldoorlog of het per ongeluk lanceren van een kernraket. Ook kan de angst voor een nucleaire of conventionele oorlog in Europa niet erg groot genoemd worden.

Over het algemeen zou gesteld kunnen worden dat de vrouwelijke en jongere respondenten iets bangere zijn ingesteld dan de mannelijke of wat oudere respondenten.

2.4 Functioneren van de democratie

60% van de Nederlanders geeft te kennen redelijk tevreden te zijn met de manier waarop de democratie werkt in Nederland. 10% is erg tevreden en 7% is erg ontevreden. Werklozen (15%) en mensen met een laag inkomen (13%) zijn meer ontevreden met de democratie in Nederland dan mensen met een hoger inkomen (8 %).

45% is redelijk tevreden met de democratie in de Europese Unie, 30% geeft aan niet erg tevreden te zijn met de democratie in de EU. Dit zijn met name de respondenten die weinig vertrouwen hebben in de EU als geheel, het lidmaatschap van de EU als iets negatiefs beschouwen en menen dat Nederland niet van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd.

Diegenen die redelijk tevreden zijn met de democratie in de EU zijn met name die respondenten die te kennen hebben gegeven de EU als geheel te vertrouwen, die het lidmaatschap van de EU als iets positiefs zien en diegenen die menen dat Nederland van het lidmaatschap van de EU geprofiteerd heeft. Ook kan vermeld worden dat respondenten met een hoger inkomen eerder tevreden menen te zijn met het niveau van democratie in de EU dan mensen met een lager inkomen.

Slecht 3% van de respondenten geeft te kennen zeer tevreden te zijn met de democratie in de EU. De respondenten die dit menen komen opvallend meer uit het zuiden van Nederland (8%) dan uit de rest van Nederland.

2.5 Imago van de EU

De EU heeft in de ogen van de Nederlandse respondenten een neutraal (42%) tot licht positief (35%) imago. Dit zijn met name studenten en diegenen die menen dat Nederland van het lidmaatschap van de EU geprofiteerd heeft. Respondenten die menen dat de EU een uitstekend imago heeft (7%) zijn meer te vinden in het zuiden van Nederland (14%) dan in het noorden (5%), oosten (6%) of westen (4%) van Nederland.

Diegenen die menen dat de EU juist een slecht imago heeft (3%) zijn iets meer te vinden bij mensen die op rechtse partijen stemmen (7%) dan bij mensen die eerder op linkse partijen (3%) of middenpartijen stemmen (4%) en komen bovendien vaker uit het westen van Nederland (4%) dan uit de rest van Nederland.

In vergelijking met een voorafgaand Eurobarometer onderzoek in november 2002 kan men concluderen dat het percentage respondenten dat het imago van de EU als zeer slecht beoordeelt gestegen is, namelijk met 2%. Hierbij moet worden opgemerkt dat bij eerdere onderzoeken het percentage ook tussen 2 en 4% bedroeg.

2.6 Persoonlijk identificatie met EU

46% van de respondenten ziet zichzelf in de toekomst alléén als Nederlander. Van degenen die zichzelf in de toekomst alléén als Nederlander zien, meent 60% dat Nederland niet van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd, terwijl 26% van hen meent dat Nederland wel degelijk van de EU heeft geprofiteerd.

43% van de respondenten ziet zichzelf eerst als Nederlander en dan als Europeaan. Slechts 3% voelt zich allereerst Europeaan.

Diegenen die zich allereerst Europeaan voelen, zijn eerder mensen die stemmen op een linkse partij (6%), dan mensen die stemmen op een rechtse of midden partij (4%).

Opvallend is dat bij diegenen die zich allereerst als Europeaan zien het wel (5%) of niet (4%) profiteren van het lidmaatschap van de EU weinig uitmaakt.

Vergeleken met het Eurobarometer onderzoek van november 2002 kan geconstateerd worden dat ten tijde van huidige onderzoek meer respondenten zich in de toekomst alléén als Nederlander zien en minder respondenten zich eerst als Nederlander en dan als Europeaan zien. Tijdens het Eurobarometer onderzoek in november 2002 zag 40% van de respondenten zich alléén als Nederlander en 49% zich eerst als Nederlander en dan als Europeaan. Wel is het percentage dat zich alléén als Europeaan ziet ten opzichte van november 2002 iets gestegen, namelijk met één procent.

Wat betekent de EU voor u persoonlijk ? Daarop antwoordden de Nederlanders met name: de Euro en het recht om door de EU te reizen, studeren en werken. De EU betekent voor de respondenten ook vrede, welvaart, een sterkere stem in de wereld en bureaucratie.

In vergelijking met andere beroepsgroepen gaf een hoog percentage managers aan dat de EU voor hen persoonlijk bureaucratie betekent (25,8%).

Opvallend is dat het recht om door de EU te reizen, studeren en werken, een grotere culturele diversiteit en een sterkere stem in de wereld met name voor mensen met hogere inkomens van belang is. Mensen die op rechtse partijen stemmen (26%) zijn vinden meer dat de EU betekent dat er niet voldoende grenscontrole is, dan mensen die op linkse partijen stemmen (17%).

Van de respondenten voor wie de EU onder andere welvaart betekent, meent 32% dat Nederland van het EU lidmaatschap heeft geprofiteerd, 7% van de mensen voor wie de EU welvaart betekent vindt dat Nederland niet van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd.

Mensen die de EU als zonde van het geld, meer criminaliteit of niet voldoende grenscontroles zien zijn overwegend vaker tégen dan vóór de uitbreiding van de EU (32% tegenover 11%, 22% tegenover 7% en 31% tegenover 14%).

De helft van de Nederlanders (50%), waarbij nauwelijks tot geen onderscheid te constateren valt tussen geslacht, leeftijd, politieke voorkeur of enig ander criterium, vindt dat de naam van de EU niet hoeft te veranderen. De naam 'United Europe' krijgt 20% van de stemmen van de respondenten.

2.7 Invloed EU op persoonlijk leven

57% van de respondenten meent dat de activiteiten en beslissingen van de Nederlandse regering veel invloed hebben op hun leven. Dit menen met name respondenten die manager (61%) of zelfstandige (58%) zijn, eerder mensen met een hoog (59%) dan een laag (48%) inkomen en eerder mensen uit het oosten (68%) dan uit andere delen van Nederland. 33% van de respondenten meent dat de Nederlandse regering slechts een kleine invloed op hun leven heeft. Respondenten die deze mening hebben komen eerder uit het zuiden (36%) dan uit andere delen van Nederland.

De Tweede Kamer heeft volgens 51% van de respondenten grote invloed op hun leven, terwijl 36% van mening is dat de Tweede Kamer slechts een kleine invloed heeft op hun leven.

49% van de respondenten meent dat de EU als geheel weinig invloed heeft op hun leven. 16% denkt dat de EU helemaal geen invloed heeft. Deze mensen komen eerder uit het oosten (22%) dan uit andere Nederlandse regio's. 26 % van de respondenten meent dat de EU juist een grote invloed heeft op hun leven, zij komen eerder uit het zuiden van Nederland (33%).

Het gemiddelde van de respondenten uit de gehele EU wijkt hier niet veel van af; 50% meent dat de EU weinig invloed heeft, 17 % meent dat de EU helemaal geen invloed heeft en 23% meent dat de EU juist een grote invloed op hun leven heeft.

49% van de Nederlandse respondenten meent dat het Europees Parlement weinig invloed heeft op hun leven. 20% van de respondenten denkt dat het Europees Parlement helemaal geen invloed heeft en 23% meent dat het Europees Parlement juist een grote invloed heeft op hun leven.

48% van de respondenten meent dat de gemeenteraad van grote invloed is op hun leven. 36% meent dat deze invloed klein is en 13% meent dat de gemeenteraad op hun leven totaal geen invloed heeft.

Uit het bovenstaande kan men concluderen dat mensen geneigd zijn te denken dat het plaatselijk en nationaal bestuur en politiek eerder van invloed is op hun persoonlijke leven, dan bestuur en politiek op Europees niveau.

HOOFDSTUK 3

INTERNATIONALE BETREKKINGEN

3.1 Europees veiligheids- en defensiebeleid

Een ruime meerderheid van de Nederlandse respondenten (69%) vindt dat de EU een zogenaamd ‘Rapid Reaction Force’ zou moeten hebben om bij internationale crises te kunnen optreden. 83% van de respondenten vindt dat de EU bij internationale conflicten een gezamenlijk standpunt moet innemen. 70% van de respondenten vindt tevens dat er een Europese minister van Buitenlandse Zaken moet zijn die een gezamenlijk buitenlands beleid moet uitdragen. 76% van de respondenten vindt dat de EU als zodanig een eigen zetel bij de Verenigde Naties zou moeten hebben. Het gemiddelde EU percentage van de respondenten dat voor een Europese Minister van Buitenlandse Zaken en voor een EU zetel bij de Verenigde Naties is, ligt wat lager, op 64 respectievelijk 68%.

36% van de Nederlandse respondenten vindt dat landen die hun neutrale positie willen behouden toch nog mee mogen praten over het gemeenschappelijk buitenlands beleid. 43% van de respondenten is het daar echter niet mee eens; als een land neutraal wil blijven, mag het dus ook niet meer meebeslissen op dit gebied. Het gemiddelde van de EU respondenten wijkt wederom af van de Nederlandse respondenten. Gemiddeld 51% van de EU respondenten vindt dat landen die hun neutrale positie willen behouden toch nog mee mogen praten over het gemeenschappelijk buitenlands beleid.

71% van de Nederlanders vindt dat de kandidaat-landen nog niet mee mogen praten over het buitenlandsbeleid totdat ze daadwerkelijk lid zijn. Het gemiddelde percentage van EU respondenten dat deze mening heeft ligt een stuk lager, namelijk op 47%.

76% van de respondenten vindt dat de EU onafhankelijk moet zijn ten opzichte van het buitenlands beleid van de Verenigde Staten. 84% van de Nederlanders vindt dat de Europese Unie verantwoordelijk zou moeten zijn voor de mensenrechten in alle lidstaten, ook al zou dit tegen de wens van bepaalde lidstaten zijn. 77% van de Nederlandse respondenten is bovendien van mening dat de EU mensenrechten zou moeten garanderen in alle landen ter wereld, ook al zou dit indruisen tegen de wensen van bepaalde landen. 77% van de respondenten meent dat de EU een gezamenlijk immigratiebeleid zou moeten hebben, 79% meent dat dit ook voor het asielbeleid zou moeten gelden.

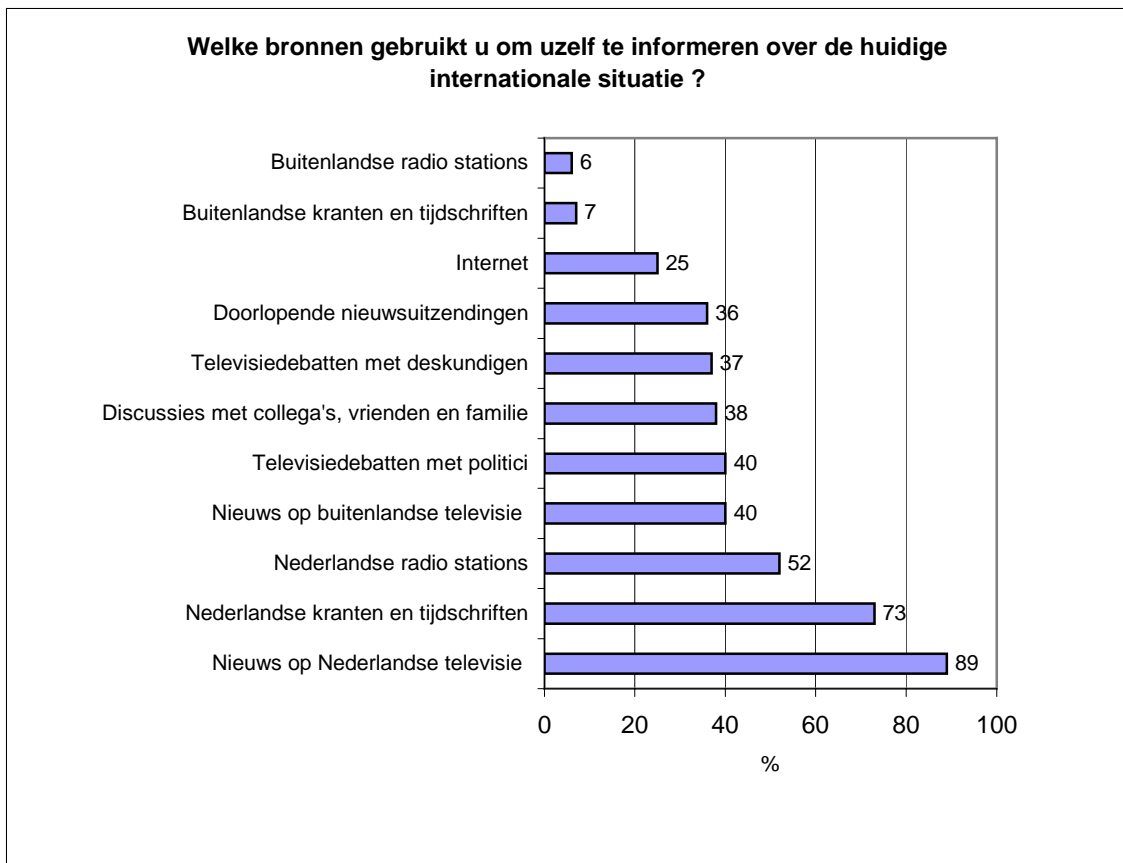
47% van de respondenten vindt dat besluiten op defensiegebied door de EU zouden moeten worden genomen. De respondenten die deze mening zijn toebedeeld zijn hebben over het algemeen een positief beeld van de EU (62%) en menen bovendien dat Nederland van het lidmaatschap van de EU

heeft geprofiteerd (60%). Bovendien zijn de respondenten die menen dat defensie op Europees niveau moet worden geregeld eerder vóór (59%) dan tégen (42%) de uitbreiding van de EU.

16% van de Nederlandse respondenten meent dat besluiten over defensie alleen door de Nederlandse regering dienen te worden genomen. Het EU gemiddelde ligt hoger, namelijk op 21 %.

24% van de Nederlandse respondenten vindt dat besluiten op defensiegebied door de NAVO moeten genomen. Het gemiddelde van de EU respondenten ligt lager, namelijk gemiddeld op slechts 14%. Nederlandse respondenten die menen dat besluiten op defensiegebied door de NAVO genomen dienen te worden zijn iets vaker te vinden bij mensen die op rechtse partijen stemmen (18%) dan bij mensen die op midden- (16%) of links partijen (13%) stemmen.

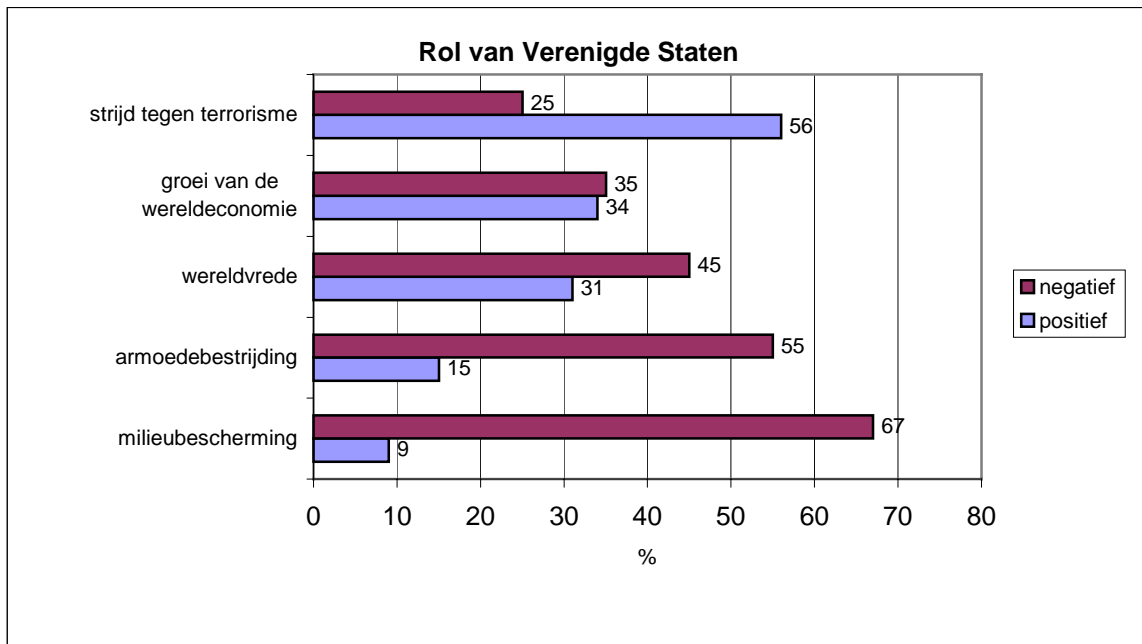
3.2 Bronnen over internationale situatie

De meeste Nederlanders informeren zich over de situatie in de wereld door naar het journaal op de Nederlandse televisie te kijken of door Nederlandse kranten te lezen. Het internet wordt met name door studenten (25%) en managers (22%) gebruikt om informatie te vergaren. Er bestaat geen noemenswaardig verschil in het gebruik van het internet tussen mensen van het platteland en mensen uit grote steden. Het journaal op een buitenlandse televisiezender, buitenlandse kranten en buitenlandse radio programma's worden het meest door managers en mensen met een hoger inkomen benut om informatie te vergaren. Diegenen die op deze wijze informatie vergaren zien het Nederlandse lidmaatschap van de EU eerder als iets positiefs dan iets negatiefs.

Met name studenten en jongeren (15 tot 24 jaar) doen informatie op door met vrienden, collega's of familie te discussiëren. Televisie debatten met politici worden evenveel bekeken als buitenlandse televisiezenders.

3.3 Rol van de Verenigde Staten

Hoe beoordeelt u de rol van de VS ? Op deze vraag antwoordden de respondenten ten tijde van het onderzoek dat zij de rol van de Verenigde Staten met name op het gebied van milieubescherming (67%) en armoedebestrijding (55%) als negatief te zien. De rol van de VS in de strijd tegen het terrorisme wordt door respondenten eerder als positief (56%) gezien dan als negatief (25%) gezien. Dit geldt eveneens voor het gemiddelde van de respondenten uit de EU, al ligt het percentage van mensen die de rol van de VS in de strijd tegen terrorisme als negatief zien wel iets hoger, namelijk op 35%.

Uit bovenstaande figuur kan men voorts concluderen dat de meningen van de Nederlandse respondenten ten opzichte van de rol van de VS met betrekking tot de groei van de wereldeconomie verdeeld zijn.

HOOFDSTUK 4

TOEKOMST VAN DE EU

4.1 De Conventie

71% van de respondenten vindt dat de EU een Grondwet moet hebben. Het EU gemiddelde van de respondenten die deze mening hebben ligt op 63%.

Van de respondenten die vinden dat de EU geen Grondwet zou moeten hebben, valt op dat dit enigszins vaker mensen zijn die op rechtse partijen (13%) dan mensen die op midden- (10%) of linkse partijen (10%) stemmen. Deze mensen zien het lidmaatschap van de EU ook eerder als iets negatiefs (20%), dan iets positiefs (9%) en menen bovendien dat Nederland eerder niet (15%) dan wel (9%) van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd.

	<u>WAAR</u>	<u>NIET WAAR</u>
De Conventie werkt aan voorstellen om de EU te hervormen.	35%	8%
Onze regering is in de Conventie vertegenwoordigd	45%	4%
Ons parlement is in de Conventie vertegenwoordigd	35%	12%
De regeringen van kandidaat-lidstaten zijn vertegenwoordigd	17%	23%
De Conventie voltooit zijn taken dit jaar	11%	18%
Lidstaten van de EU kunnen het eindvoorstel van de Conventie wijzigen	21%	10%
Burgers kunnen het eindvoorstel van de Conventie aannemen of afkeuren	10%	33%

Uit bovenstaande tabel kan met name geconcludeerd worden dat een hoog percentage van de respondenten op het moment van het onderzoek ten aanzien van de stellingen “weet niet” heeft geantwoord. Overigens wijkt het EU gemiddelde ten aanzien van het percentage respondenten dat “weet niet” op bovenstaande stellingen heeft geantwoord daar nauwelijks van af.

70% van de respondenten vindt dat men op het moment van het onderzoek niet veel over de Europese Conventie hoort. Dit zou kunnen verklaren waarom men vaak ‘weet niet’ heeft geantwoord bij de stellingen uit bovenstaande tabel. Het EU gemiddelde ligt hier iets lager, namelijk op 64%. Het feit dat deze mensen menen dat men niet veel over de Europese Conventie hoort, verandert overigens nauwelijks de perceptie van het lidmaatschap van Nederland van de EU als positief of negatief, de

mate van vertrouwen in de EU of het wel of niet menen dat Nederland van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd.

Diegenen die wél menen dat men over de Europese Conventie veel hoort, zijn meer te vinden in de leeftijdscategorie 40-54 jaar (18%) en zijn vaker manager (18%) of zelfstandige (18%). Bovendien komen deze mensen vaker uit grote steden (19%) dan van het platteland (15%) of uit kleine tot middelgrote steden (15%).

Een hoog percentage van de respondenten (80%) vindt op het moment van het onderzoek dat de media hen meer zou moeten inlichten over wat de Conventie doet en 74% van de respondenten vindt dat politici dat ook zouden moeten doen. Het EU gemiddelde ligt hier op 74% voor meer media inlichtingen en op 71% meer inlichtingen door politici.

4.2 De Commissie

74% van de respondenten vindt dat er na de uitbreiding nog steeds tenminste één Commissaris van elke lidstaat moet zijn. Het EU gemiddelde ligt op 72%.

64% van de respondenten gelooft overigens niet dat de EU inefficiënt zou worden indien er na de uitbreiding nog steeds van elke lidstaat een Commissaris zou zijn.

Diegenen die niet van mening zijn dat elke lidstaat een Commissaris zou moeten hebben zijn vaker manager (10%), stemmen eerder op een rechtse partij (10%) dan op een linkse (7%) of midden partij (6%) en hebben vaker een hoog (10%) dan een laag inkomen (6%). Opmerkelijk is overigens dat deze mensen tevens aangeven de EU als geheel eerder niet te vertrouwen (9%) dan wel te vertrouwen (6%) en zien zij de EU als geheel eerder als iets negatiefs (10%) dan iets positiefs (7%).

75% van de respondenten vindt dat elke lidstaat het recht zou moeten hebben om een Commissaris te benoemen. Het EU gemiddelde ligt hier op 72%.

Respondenten die niet van mening zijn dat elke lidstaat het recht zou hebben om een Commissaris te benoemen zijn eerder te vinden bij mensen die op rechtse partijen stemmen (10%) dan mensen die op linkse (6%) of middenpartijen (7%) stemmen. Bovendien hebben ze eerder een hoog (10%) dan een laag inkomen (7%). Opmerkelijk is wederom dat deze mensen tevens aangeven de EU als geheel eerder niet (9%) dan wel (7%) te vertrouwen en dat deze mensen de EU als geheel eerder als iets negatiefs (10%) dan iets positiefs (7%) te zien.

De meningen ten aanzien van de vraag of kleine lidstaten het recht zouden moeten hebben hetzelfde aantal Commissarissen aan te stellen als grote lidstaten zijn iets meer verdeeld (56% mee eens, 27% mee oneens). Het EU gemiddelde wijkt hier nauwelijks van af.

74% van de respondenten gelooft dat het belang van Nederland in het geding komt als er geen nationale (en dus Nederlandse) commissaris zou zijn. Het EU gemiddelde ligt hier iets lager, namelijk op 69%.

Ten aanzien van diegenen die menen dat het belang van Nederland niet in het geding komt als er geen Nederlandse Commissaris zou zijn bestaat er maar een erg klein verschil tussen de mate van vertrouwen in de EU (wel vertrouwen 8%, niet vertrouwen 7%) en in de perceptie van de EU als iets negatiefs of positiefs (8% negatief, 7% positief).

Van de Nederlandse respondenten vindt 32% dat de Voorzitter van de Europese Commissie direct door de burgers van de EU zou moeten worden gekozen. Het EU gemiddelde wijkt daar nauwelijks van af (33%). De respondenten die deze mening zijn toebedeeld zijn eerder mensen die op linkse partijen stemmen (35%) dan mensen die op een rechtse (32%) of midden partij (32%) stemmen en die iets eerder een laag (34%) dan een hoog (32%) inkomen hebben. De respondenten die menen dat de Voorzitter van de Commissie rechtstreeks door de burgers van de EU gekozen zou moeten worden geven overigens te kennen de EU op dit moment eerder niet (38%) dan wel (30%) te vertrouwen, eerder het lidmaatschap van de EU als iets negatiefs (40%) dan iets positiefs (31%) te beschouwen en eerder van mening te zijn dat Nederland niet (39%) dan wel van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd (31%).

25% van de respondenten vindt dat de Voorzitter alléén door het Europees Parlement zou moeten worden gekozen en 22% vindt dat hij/zij zowel door het Europees Parlement als door de verschillende Staatshoofden en Regeringsleiders gekozen zou moeten worden.

Bij het Eurobarometer onderzoek dat in november 2002 werd gehouden gaven overigens meer respondenten (namelijk 42% ten opzichte van de huidige 32%) te kennen dat zij vinden dat de Voorzitter van de Europese Commissie direct door de burgers zou moeten worden gekozen.

4.3 De Raad

57% van de respondenten is van mening dat de periode van het Voorzitterschap van de Europese Raad zal moeten worden uitgebreid, omdat 6 maanden te kort is om wezenlijke resultaten te bereiken. Het gemiddelde van alle EU respondenten ligt hier een stuk lager, namelijk op 30%.

30% van de Nederlandse respondenten vindt echter dat bovengenoemde periode zal moeten worden behouden, omdat zo elke lidstaat de kans krijgt het Voorzitterschap regelmatig te vervullen. Het EU gemiddelde ligt hier weer een stuk hoger, namelijk op 50%.

49% van de respondenten meent dat het vetorecht moet worden behouden om essentiële nationale belangen te beschermen. Het EU gemiddelde wijkt hier nauwelijks van af (47%).

21% van de respondenten vindt dat het vetorecht beperkt zou moeten worden voor een aantal belangrijke gebieden, terwijl 17% van de respondenten meent dat het vetorecht opgeheven zou moeten worden om de EU efficiënter te maken. Het EU gemiddelde van respondenten die menen dat het vetorecht geheel zou moeten worden afgeschaft om de EU efficiënter te maken ligt op 12%.

4.4 Belastingen

62% van de Nederlandse respondenten zou liever niet direct aan de EU belastingen betalen. Het EU gemiddelde ligt iets lager, namelijk op 54%.

De respondenten die liever wél direct aan de EU belasting zouden betalen, zijn mensen die elders te kennen geven eerder wél (27%) dan geen (18%) vertrouwen te hebben in de EU en mensen die menen dat Nederland eerder wel (27%) dan niet (17%) van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd.

4.5 Het Europees Parlement / Verkiezingen

Indien er morgen in Nederland verkiezingen zouden worden gehouden, zouden 50% van de respondenten absoluut van plan zijn om te gaan stemmen. Het gemiddelde van de respondenten in de EU die absoluut van plan zouden zijn om te gaan stemmen indien er morgen in hun land verkiezingen zouden worden gehouden ligt iets lager dan in Nederland, namelijk op 43%.

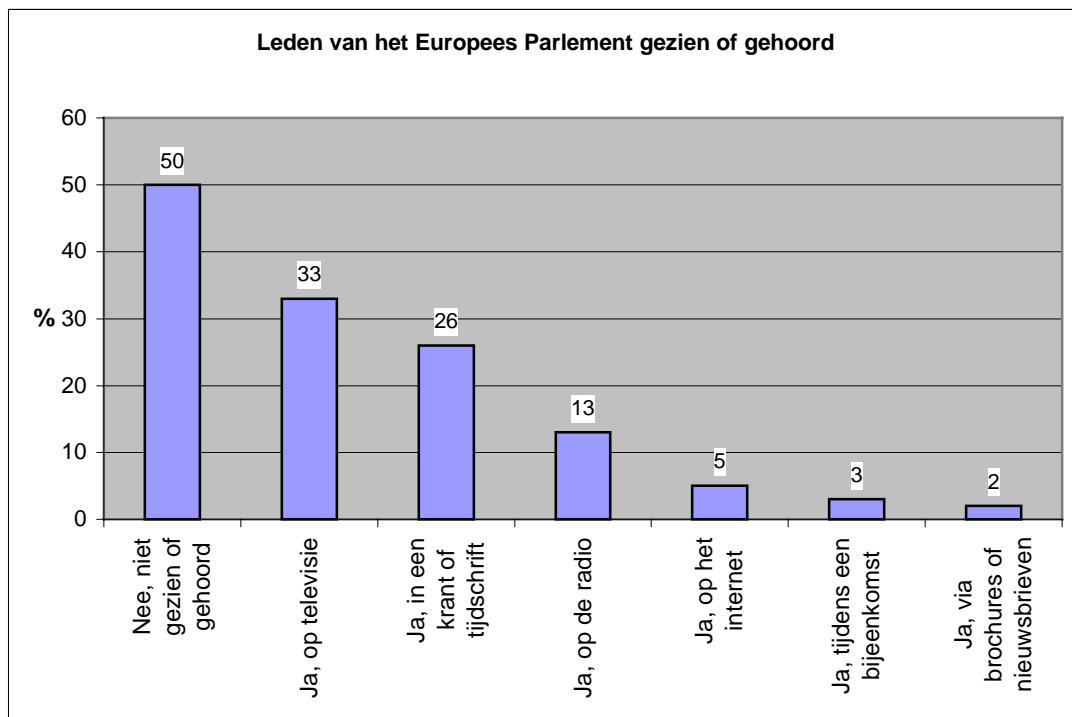
8% van Nederlandse respondenten geeft aan absoluut niet van plan te zijn om te gaan stemmen. Opmerkelijk kan genoemd worden dat daaronder tamelijk veel studenten (12%) en werklozen (12%) zijn. Het gemiddelde van de respondenten in de EU die absoluut niet van plan zouden zijn om te gaan stemmen indien er morgen in hun land verkiezingen zouden worden gehouden komt overeen met het Nederlandse percentage, namelijk 8%. De rest van de Nederlandse respondenten neigt meer naar wel stemmen dan naar niet stemmen.

In vergelijking met eerdere Eurobarometer onderzoeken valt op dat het percentage mensen dat absoluut van plan is om te gaan stemmen als er morgen in Nederland verkiezingen gehouden zouden worden sinds voorjaar 2002 met 5% gedaald is. In het voorjaar van 2002 gaf 55% van de respondenten absoluut van plan te zijn te gaan stemmen, terwijl in het huidige onderzoek 50% van de respondenten aangeeft absoluut van plan te zijn om te gaan stemmen.

Indien er morgen verkiezingen voor het Europees Parlement zouden worden gehouden, zou 34% van de Nederlandse respondenten absoluut van plan zijn om te gaan stemmen. Het EU gemiddelde ligt iets lager, maar wijkt hier niet veel van af (31%).

13% van de Nederlandse respondenten geeft aan absoluut niet van plan te zijn om te gaan stemmen als er morgen verkiezingen gehouden zouden worden voor het Europees Parlement. Het EU gemiddelde ligt hier op 10%. De rest van de Nederlandse respondenten neigt iets meer naar wel stemmen dan naar niet stemmen.

Men kan uit het voorafgaande concluderen dat mensen in Nederland, maar ook in de rest van de EU, eerder geneigd zijn om te gaan stemmen bij nationale verkiezingen (50% resp. 43%), dan bij Europese verkiezingen (34% resp. 31%).

Heeft u sinds de laatste Europese verkiezingen iets van Nederlandse leden van het Europees Parlement gehoord of gezien ?

Het percentage van de respondenten (50%) dat sinds de vorige Europese verkiezingen niks van of over Nederlandse europarlementariërs heeft gehoord ligt erg hoog. Het EU gemiddelde ligt iets lager (46%), dat wil zeggen dat de respondenten uit de rest van de EU iets meer van en over leden van het Europees Parlement zouden hebben gehoord dan de Nederlandse respondenten.

De Nederlandse respondenten die niks van of over leden van het Europees Parlement hebben gehoord hebben eerder een laag (53%), dan een hoog inkomen (39%). Het zijn iets vaker mensen die op een middenpartij stemmen (46%) dan mensen die op linkse (43%) of rechtse (42%) stemmen. Ook geven deze mensen te kennen het Nederlandse lidmaatschap van de EU eerder als iets negatiefs (55%) dan iets positiefs (40%) te zien en menen bovendien dat Nederland eerder niet (51%) dan wel (39%) van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd.

De Nederlandse respondenten die wél iets over of van leden van het Europees Parlement hebben gezien of gehoord hebben hen op televisie gezien (33%), hebben iets over hen gelezen in een krant of tijdschrift (26%) of hebben hen op de radio gehoord. Slechts 5% van de respondenten heeft via het internet iets van europarlementariërs gehoord. Managers (8%) en studenten (7%) hebben het vaakst via internet over europarlementariërs gehoord.

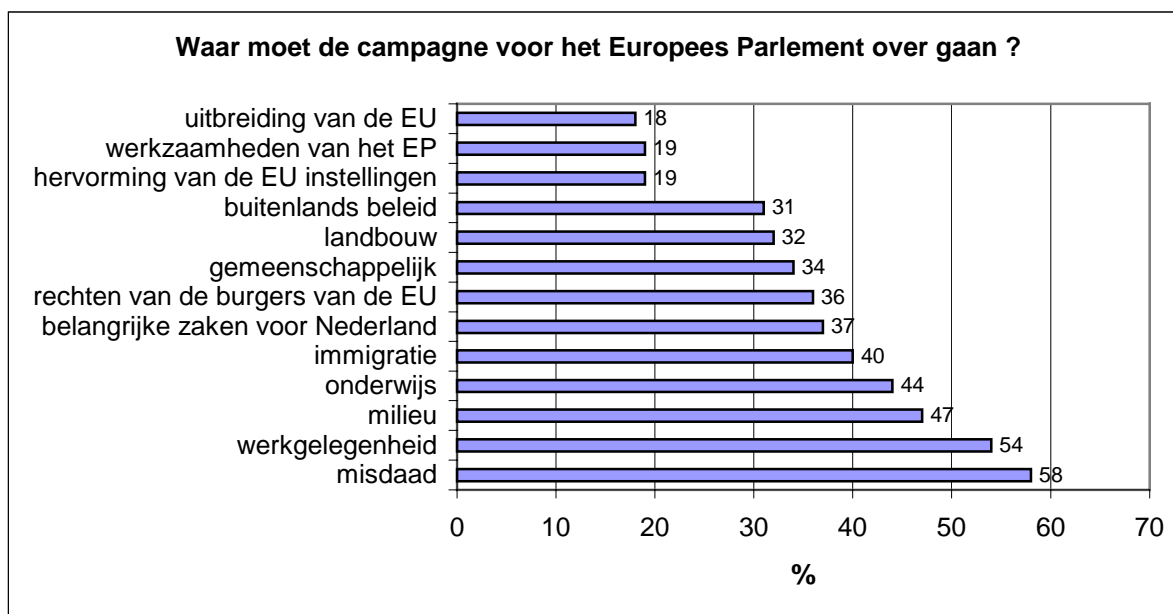
De meeste respondenten (44%) geven aan dat ze interesse zouden hebben om Nederlandse europarlementariërs meer op televisie te zien. 36% van de respondenten zou meer over de Nederlandse europarlementariërs in de krant willen lezen.

36% van de respondenten zegt geen behoefte te hebben aan meer informatie van of over de Nederlandse europarlementariërs. Hier ligt het EU gemiddelde iets lager, namelijk op 31%. Respondenten uit het zuiden van Nederland hebben minder behoefte aan meer informatie over europarlementariërs (44%) dan respondenten uit de overige regio's van Nederland.

Ongeveer 34% van de respondenten gelooft dat het Europees Parlement goed is in het beschermen van hun belangen. 39% vindt dat dit niet het geval is.

Ongeveer 45% van de respondenten denkt dat het Europees Parlement meer bevoegdheden heeft dan de Tweede Kamer. 34% van de respondenten denkt dat dit niet het geval is.

67% van de respondenten is van mening dat de verkiezingen voor het Europees Parlement belangrijk zijn. 17% van de respondenten geeft te kennen de verkiezingen voor het Europees Parlement helemaal niet belangrijk te achten. Dit zijn met name mensen die geen vertrouwen hebben in de EU, het lidmaatschap van de EU als iets negatiefs zien en menen dat Nederland niet van het lidmaatschap van de EU heeft geprofiteerd.

Waar moet de volgende campagne voor de EP verkiezingen zich vooral op richten ? Uit bovenstaande figuur valt op te maken dat de Nederlandse respondenten op deze vraag antwoordden dat zij menen dat de campagne voor het Europees Parlement met name over misdaad, werkgelegenheid, milieu, onderwijs en immigratie zou moeten gaan.

Daarnaast menen 30-40% van de respondenten dat de campagne zou moeten gaan over het buitenlands beleid, landbouw, defensie, de rechten van EU burgers en specifieke belangrijke zaken voor Nederland.

Minder belangrijk voor de Europese campagne worden zaken als de uitbreiding van de EU, de werkzaamheden van het Europees Parlement en de hervormingen van EU instellingen geacht.

87% van de respondenten zegt niet meer geneigd te zijn om te gaan stemmen voor de verkiezingen van het Europees Parlement als het openbaar vervoer gratis was op de dag van de verkiezingen of als er in supermarkten stembureaus zouden worden ingericht.

De respondenten die wel meer geneigd zouden zijn om te gaan stemmen als het openbaar vervoer op die dag gratis zou zijn, zijn met name studenten (31%) en werklozen (28%), eerder mensen die op linkse partijen (27%) dan op midden- (25%) of rechtse partijen (24%) stemmen en eerder mensen met een laag (29%), dan een hoog inkomen (23%). Ook zijn respondenten uit grote steden eerder geneigd te gaan stemmen als het openbaar vervoer gratis en als er in supermarkten stembureaus zouden worden ingericht dan mensen van het platteland. Opvallend is dat ook meer mensen uit het zuiden van Nederland (16%) dan uit andere delen van Nederland aangeven eerder te gaan zullen gaan stemmen als het openbaar vervoer op de dag van de verkiezingen gratis was of als er in supermarkten stembureaus zouden worden ingericht.

Huisvrouwen (24%) zijn ook een grote groep mensen die meer geneigd zouden zijn om te gaan stemmen als er in supermarkten stembureaus zouden worden ingericht zijn..

66% van de respondenten is niet meer geneigd om te gaan stemmen als het mogelijk was om via het internet te stemmen. 31% van de respondenten geeft aan dan wel meer geneigd te zijn om te gaan stemmen. Dit zijn met name studenten (50%) en managers (46%).

Als het mogelijk was om op het werk te stemmen voor de Europese verkiezingen, zou 21% van de respondenten meer geneigd zijn om te stemmen. Dit zijn met name mensen tussen de 25 en 39 jaar (40%) en managers (44%). Ook zijn deze respondenten meer te vinden in het westen (24%) dan in de overige delen van Nederland. 75% van de Nederlandse respondenten geeft echter te kennen dat het niet uit zou maken of het mogelijk was om op het werk te stemmen of niet.

Het gemiddelde van de EU ligt hier wat hoger; 30% van de Europese respondenten geeft aan dat zij meer geneigd is om te stemmen als het mogelijk zou zijn om dat op het werk te doen.

Als lokale, regionale en landelijke verkiezingen op dezelfde dag zouden worden gehouden als de Europese verkiezingen dan zou 32% van de respondenten meer geneigd zijn om te gaan stemmen. Het EU gemiddelde ligt hier wederom hoger; 47% van de Europese respondenten geeft aan dat zij meer geneigd zou zijn om te gaan stemmen als de stemmingen op dezelfde dag zouden worden gehouden

als de lokale, regionale of landelijke verkiezingen. Dit geldt echter noch voor 63% van de Nederlandse respondenten noch voor 44% van het gemiddelde van de Europese respondenten.

66% van de respondenten geeft te kennen dat het feit dat er in de gehele EU op dezelfde dag verkiezingen worden gehouden er niet voor zou zorgen dat men meer geneigd is om te gaan stemmen. Bij 29% van de Nederlandse respondenten en bij 39% van het gemiddelde van de Europese respondenten zou dit juist wel het geval zijn. Van de Nederlandse respondenten waarbij dit juist wel het geval zou zijn kan men zeggen dat het met name mensen zijn die het lidmaatschap van de EU eerder als iets positiefs (45%) dan iets negatiefs (30%) zien.

Indien er regionale kandidatenlijsten zouden bestaan zou 26% van de respondenten meer geneigd zijn om te gaan stemmen. Het EU gemiddelde ligt hier wat hoger, namelijk op 38%. De Nederlandse respondenten die meer geneigd zouden zijn om te gaan stemmen als regionale kandidatenlijsten zouden bestaan komen iets vaker van het platteland (39%) dan uit grote steden (37%). Respondenten uit het noorden (27%), oosten (28%) en zuiden (31%) zijn meer geneigd zijn dan mensen uit het westen (22%) van Nederland.

Van alle Nederlandse respondenten zou 67% overigens helemaal niet meer geneigd zijn om te gaan stemmen als er regionale kandidatenlijsten zouden bestaan.

Als er burgers van andere lidstaten zouden staan op het verkiezingsbiljet is dat voor 78% van de respondenten geen reden meer geneigd te zijn om te gaan stemmen. Het EU gemiddelde ligt hier wat lager, namelijk op 63%. De Nederlandse respondenten die in dit geval wel meer geneigd zouden zijn om te gaan stemmen zijn mensen die aangeven de EU eerder wel (25%) dan niet (16%) te vertrouwen en mensen die het Nederlandse lidmaatschap van de EU eerder als iets positief (23%) dan als iets negatiefs (13%) zien.

HOOFDSTUK 5

UITBREIDING VAN DE EU

5.1 Kennis van uitbreiding

49% van de respondenten geeft aan niet erg goed op de hoogte te zijn van de uitbreiding van de EU met nieuwe landen. 17% geeft bovendien aan helemaal niet goed op de hoogte te zijn van de uitbreiding van de EU. Slechts 28% meent goed op de hoogte te zijn van de uitbreiding van de EU.

Het gemiddelde percentage van de Europese respondenten die aangeven helemaal niet goed op de hoogte zijn van de uitbreiding van de EU, is hoger dan die van de Nederlandse respondenten, namelijk 26 %.

Nederlandse respondenten die aangeven niet goed op de hoogte te zijn van de uitbreiding vindt men in alle lagen van de bevolking. Respondenten die menen helemaal niet op de hoogte te zijn van de uitbreiding zijn vaker huisvrouw (37%) en hebben eerder een laag (32%) dan een hoog inkomen (15%).

5.2 Geprefereerde optie van uitbreiding

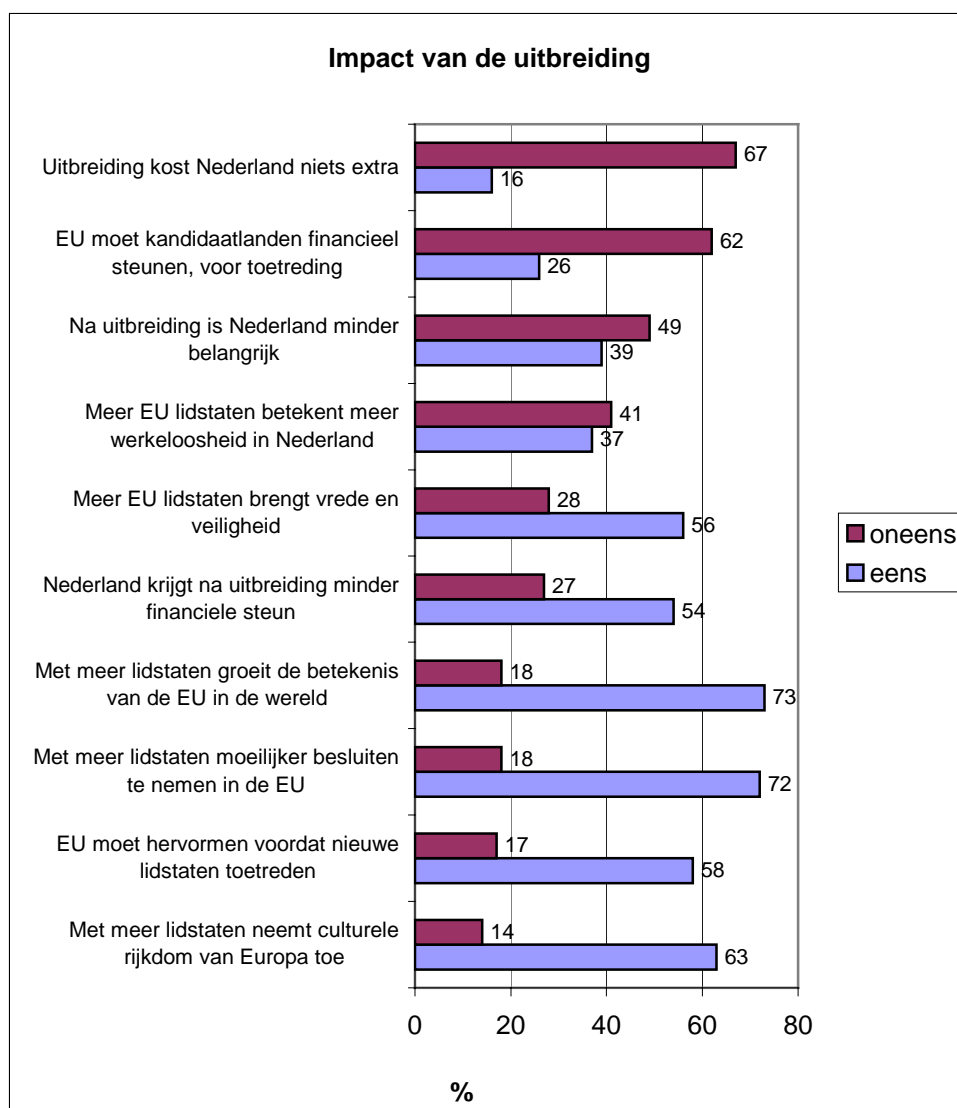
Een krappe meerderheid van de Nederlanders geeft te kennen de voorkeur te geven aan een uitbreiding van de EU met alleen sommige van de landen die willen toetreden (52%). Het EU gemiddelde ligt hier op 40%.

19% van de Nederlandse respondenten vindt dat de EU moet worden uitgebreid met alle landen die willen toetreden (EU gemiddeld 24 %) en 21% van de respondenten vindt dat de EU helemaal niet moet worden uitgebreid met welk land dan ook. Het gemiddelde van de Europese respondenten die menen dat de EU helemaal niet moet worden uitgebreid is even hoog als dat van de Nederlandse respondenten, namelijk tevens 21%.

Diegenen die menen dat de EU helemaal niet moet worden uitgebreid hebben eerder een laag inkomen (24%) dan een hoog inkomen (18%) en stemmen eerder op een rechtse partij (26%) dan op een linkse (18%) of middenpartij (20%). Opvallend is ook dat deze mensen het Nederlandse lidmaatschap van de EU eerder als iets negatiefs (46%) dan iets positiefs (12%) zien en menen dat Nederland eerder niet (35%) dan wel (13%) geprofiteerd heeft van het lidmaatschap van de EU.

In vergelijking met eerdere Eurobarometer onderzoeken valt er een stijging te constateren ten aanzien van het percentage respondenten dat meent dat de EU helemaal niet moet worden uitgebreid, met welk land dan ook. In november 2002 was 14 % van de respondenten van mening dat de EU helemaal niet dient te worden uitgebreid, terwijl ten tijde van dit onderzoek 21% van de respondenten deze mening heeft.

5.3 Impact van de uitbreiding

In bovenstaande figuur is het percentage van respondenten die het met een aantal stellingen betreffende de uitbreiding eens of oneens zijn uitgedrukt.

Opvallend is dat 67% van de respondenten denkt dat de uitbreiding de bestaande lidstaten, zoals Nederland, meer geld zal kosten. Het gemiddelde van de EU respondenten ligt lager; daarvan denkt 52% dat de uitbreiding de bestaande lidstaten meer geld gaat kosten.

62% van de Nederlandse respondenten vindt overigens dat de EU de toekomstige lidstaten niet financieel zou moeten steunen. Ook hier ligt het EU gemiddelde iets lager, namelijk op 56%.

26% van de Nederlandse respondenten vindt overigens wel dat de EU de toetredende landen zou moeten steunen, zelfs vóór toetreding.

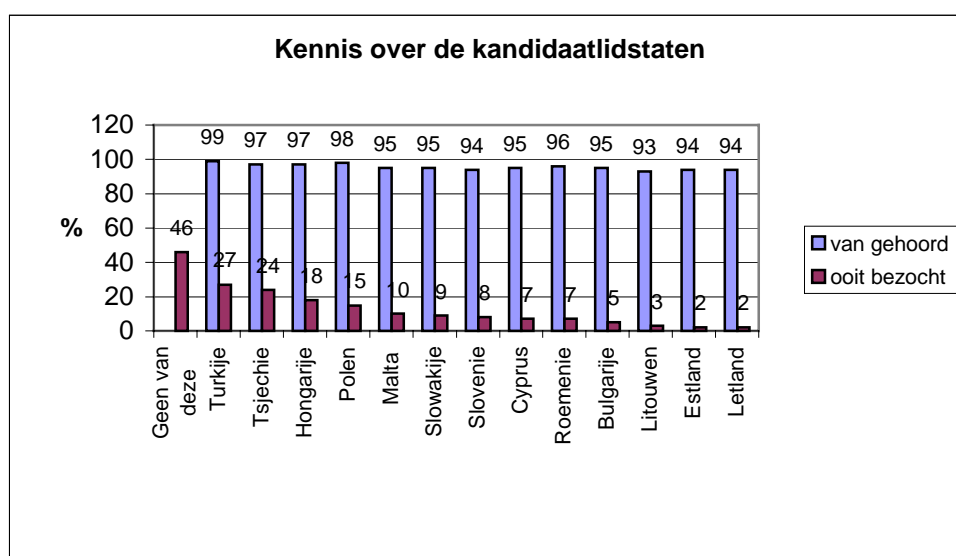

54% van de respondenten denkt dat Nederland zelf minder financiële steun zal krijgen zodra nieuwe landen zijn toegetreden tot de EU en 37% van de respondenten denkt dat de werkloosheid in de Nederland zal toenemen naarmate het aantal lidstaten stijgt.

49% van de respondenten gelooft niet dat Nederland na de uitbreiding minder belangrijk zal zijn. 73% van de respondenten denkt dat de betekenis van de EU op wereldniveau zal groeien naarmate het aantal lidstaten toeneemt. 56% van de respondenten denkt bovendien dat de vrede en veiligheid in Europa meer gewaarborgd is naarmate de EU meer lidstaten heeft en 63% van de respondenten vindt dat het culturele rijkdom van Europa met een groter aantal lidstaten zal toenemen.

72% van de respondenten gelooft dat het moeilijker zal zijn om op Europees niveau beslissingen te nemen met meer landen. Opvallend is dat derhalve slechts 58% meent dat de EU de wijze waarop haar instellingen werken moet reorganiseren voordat nieuwe leden worden toegelaten.

5.4 Ervaring met kandidaat-landen

Uit bovenstaande figuur kan men concluderen dat zeer veel Nederlandse respondenten van de kandidaat-landen hebben gehoord, terwijl zeer weinig Nederlandse respondenten ooit in één van de kandidaat-landen is geweest. Turkije is het kandidaat-land dat door de Nederlandse respondenten het meest is bezocht, gevolgd door Tsjechië, Hongarije en Polen. Slechts 2% van de respondenten heeft ooit Estland of Letland bezocht.

Overigens ligt het EU gemiddelde ten aanzien van het “ooit hebben gehoord” van de kandidaat-landen lager dan het percentage Nederlandse respondenten. De percentage van de Nederlandse respondenten die één van de kandidaat-landen heeft bezocht ligt bij bijna alle landen hoger dan het EU gemiddelde,

behalve bij Bulgarije (EU gemiddeld 6%), Cyprus (EU gemiddeld 9%) en Estland (EU gemiddeld 3%).

In vergelijking met eerdere Eurobarometer onderzoeken kan een zeer lichte stijging in het bezoek van de kandidaat-landen geconstateerd worden, tussen één en twee procent. Kandidaat-landen die niet vaker zijn bezocht zijn wat bezoek betreft gelijk gebleven. Opvallend kan het feit dat bezoek aan Turkije ten opzichte van het Eurobarometer onderzoek van Winter 2001 met 8 % gegroeid is (van 19% naar het huidige 27%) genoemd worden.

CONCLUSIE

Uit hoofdstuk 1 komt naar voren dat de Nederlandse respondent vindt dat hij onvoldoende kennis heeft over de Europese Unie. Hij zou het liefst meer informatie over de EU via televisie, krant of radio ontvangen. De EU instellingen die bij de Nederlandse respondenten het beste bekend zijn, zijn het Europees Parlement, de Europese Centrale Bank en het Europees Hof van Justitie. Opvallend is dat als Nederlandse respondenten een EU instelling kennen, zij eerder menen dat die instelling belangrijk is voor de EU en zij ook meer vertrouwen hebben in die instelling, dan wanneer ze een bepaalde EU instelling niet kennen. De Nederlandse respondent is ervan overtuigd dat de grote landen in de EU de meeste macht hebben en vindt bovendien dat er door de EU naar iemand zoals hij niet geluisterd wordt.

Een grote meerderheid van de Nederlanders meent dat de EU prioriteit moet verlenen aan onderwerpen waarvan zij menen dat die hen rechtstreeks raken, zoals werkeloosheid. Zij zouden dan ook graag meer sociale en meer economische samenwerking zien tussen de lidstaten. Abstractere onderwerpen zoals de uitbreiding en hervormingen van de EU instellingen worden door de Nederlandse respondent beduidend minder vaak als prioriteit gezien.

De Nederlandse respondent meent dat het buitenlands beleid en het immigratiebeleid wèl, maar dat het defensiebeleid niet met de EU gezamenlijk dient te worden geregeld. Politie en justitietaken moeten volgens hem door Nederland zelfstandig worden geregeld, terwijl hij tevens van mening is dat de strijd tegen de georganiseerde misdaad, het immigratie en asielbeleid, de strijd tegen drugshandel, mensenhandel en het internationale terrorisme een taak is voor Nederland in samenwerking met de EU.

Over het algemeen ervaart de Nederlandse respondent het Nederlandse lidmaatschap van de EU als iets positiefs en meent hij dat Nederland van het lidmaatschap geprofiteerd heeft. Diegenen die het Nederlandse lidmaatschap juist als iets negatiefs zien, denken vaker dat Nederland niet van het lidmaatschap heeft geprofiteerd.

In hoofdstuk 2 blijkt dat de Nederlandse respondent af en toe over de politiek discussieert, over het algemeen de politieke partijen in Nederland weinig vertrouwt, maar toch redelijk tevreden is met de manier waarop de democratie werkt in Nederland. Criminaliteit, economie en zorg zijn volgens hem voor Nederland zeer belangrijke onderwerpen. De Nederlandse respondent denkt overigens dat plaatselijke en nationale bestuur en politiek eerder op hem van invloed is dan bestuur en politiek op Europees niveau.

De EU heeft in de ogen van de Nederlandse respondent een neutraal tot licht positief imago. De naam EU hoeft voor hem niet perse te veranderen. Voor hem persoonlijk betekent de EU met name de euro en het recht om in de EU te reizen, studeren en werken. Sinds het vorige Eurobarometer onderzoek is

de Nederlandse respondent zich iets meer alleen als Nederlander gaan zien, terwijl nog steeds 43% van de Nederlandse respondenten zich in de toekomst als Nederlander en Europeaan ziet.

In hoofdstuk 3 komt naar voren dat de Nederlandse respondent zich over de situatie in de wereld voornamelijk informeert door naar het journaal op de Nederlandse televisie te kijken of door Nederlandse kranten te lezen. Gesteld kan worden dat de Nederlandse respondenten over het algemeen positief tegenover een gemeenschappelijk buitenlands beleid staan. De Nederlandse respondent meent dat de EU een zogenaamde 'Rapid Reaction Force' zou moeten hebben, vindt dat de EU een Europese minister van buitenlandse zaken zou moeten zijn en is van mening dat de EU als zodanig een eigen zetel bij de Verenigde Naties zou moeten hebben. Over besluiten op defensiegebied zijn de meningen meer verdeeld.

Hoewel de Nederlandse respondent meent dat de EU onafhankelijk moet zijn ten opzichte van het buitenlandsbeleid van de VS, wordt de rol van de VS in de strijd tegen het terrorisme eerder als positief dan als negatief gezien. De Nederlandse respondent ziet de rol van de VS op het gebied van milieubescherming en armoedebestrijding echter als negatief.

In hoofdstuk 4 blijkt dat de Nederlandse respondent vindt dat de EU een Grondwet moet hebben. Over de Conventie, die de EU Grondwet thans voorbereidt, weet de Nederlandse respondent echter ten tijde van het onderzoek niet veel. Hij vindt dan ook dat politici en de media hem meer zouden moeten inlichten over het werk wat de Conventie doet.

Aangezien de Nederlandse respondent denkt dat het Nederlandse belang in het geding zou komen als er geen nationale Commissaris zou zijn, vindt hij dat elke lidstaat een Commissaris zou moeten hebben, die door de lidstaat benoemd wordt. Ten aanzien van het zes maandelijks Voorzitterschap van de Raad en het behoud van het vetorecht om nationale belangen te beschermen zijn de meningen van de Nederlandse respondenten meer verdeeld.

Het blijkt dat de Nederlandse respondent nog steeds eerder geneigd is om te gaan stemmen bij nationale verkiezingen dan bij Europese verkiezingen. De helft van de Nederlandse respondenten geeft overigens te kennen sinds de vorige Europese verkiezingen niks van of over Nederlandse europarlementariërs gehoord te hebben. De campagne voor de Europese verkiezingen zou volgens de Nederlandse respondent met name over misdaad en werkgelegenheid moeten gaan. Zaken zoals de uitbreiding van de EU en de hervormingen van de EU instellingen vindt de Nederlandse respondent voor de Europese campagne minder belangrijk.

Het feit dat het openbaar vervoer gratis zou zijn, dat in supermarkten stembureaus zouden staan of dat stemmen per internet mogelijk zou zijn, is voor de gemiddelde Nederlandse respondent geen reden om eerder te gaan stemmen. Hetzelfde geldt als men op het werk zou kunnen stemmen, als er in de gehele EU op dezelfde dag zou worden gestemd of als er burgers van andere landen op het verkiezingsbiljet zouden staan.

In hoofdstuk 5 geeft de Nederlandse respondent te kennen niet erg goed op de hoogte te zijn van de uitbreiding van de EU. De Nederlandse respondent prefereert een EU uitbreiding met alleen sommige landen die willen toetreden. In vergelijking met eerdere Eurobarometer onderzoeken valt er een stijging te constateren ten aanzien van het percentage van de respondenten die meent dat de EU helemaal niet moet worden uitgebreid, met welk land dan ook.

Hoewel de Nederlandse respondent meent dat de betekenis van de EU op wereldniveau zal groeien, de vrede en veiligheid in Europa meer gewaarborgd zal zijn en de culturele rijkdom van Europa zal toenemen naarmate de EU meer lidstaten heeft, denkt de Nederlandse respondent tevens dat de uitbreiding de bestaande lidstaten, zoals Nederland, meer geld zal kosten en vindt hij derhalve dat de EU de toekomstige lidstaten niet financieel zou moeten steunen. Ook gelooft de Nederlandse respondent dat het na de uitbreiding moeilijker zal zijn om op Europees niveau beslissingen te nemen. Hoewel de Nederlandse respondent de kandidaat-landen niet vaak heeft bezocht, zijn hem wel zeer veel kandidaat-landen bekend.